

Identify factors, criteria, indicators and judgment tools for the performance of Community Learning Centers

Mohadeseh Khattat¹, Marzieh Dehghani², Narges Chegini³, Farzaneh Tari⁴, Faroogh Khakzad⁵,
Farzaneh Askary⁶, Nooshin Moradi⁷

1. PhD Candidate in Curriculum Studies, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Tehran, Iran. M.khattat@ut.ac.ir
 2. Associate Professor and faculty member of Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Tehran, Iran, (corresponding author). Dehghani_m33@ut.ac.ir
 3. Master's student in Curriculum Studies, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Tehran, Iran. Narges.chegini@ut.ac.ir
 4. PhD Candidate in Curriculum Studies, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Tehran, Iran. Tari.farzane@ut.ac.ir
 5. PhD in Curriculum Studies, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Tehran, Iran. Farooghkhakzad@ut.ac.ir
 6. PhD Candidate in Curriculum Studies, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Tehran, Iran. Farzanehaskary@ut.ac.ir
 7. Master's student in Curriculum Studies, Faculty of Psychology and Educational Sciences, University of Tehran, Iran. Noshin.moradi@ut.ac.ir

Article Info

ABSTRACT

Article Type:
Research Article

Received:
2021/07/23
Received in revised form

2022/08/06

Accepted
2022/08/10

Published online
2022/08/14

Objective: The current research has been done with the aim of identifying factors, criteria, indicators and judgment tools regarding Community Learning Centers.

Methods: The research is an interpretative type with a qualitative approach and phenomenological method. The field of research is the documents and studies conducted regarding the Community Learning Centers and the Literacy Movement Organization, as well as experts inside and outside of the Literacy Movement Organization and Community Learning Centers who were selected by the purposeful and snowball sampling methods. A semi-structured interview technique was used, in order to collect information. After interviewing 70 people, the information became saturated; but for more certainty, the interview continued with 4 more people. In order to analyze the obtained data and validate it, the Collaizi's seven-step method was used.

Results: The findings—based on CIPP evaluation model in four dimensions of context, input, process and output—are 4 factors (managers, specialists, trainers and learners), 28 criteria (5 criteria in the context section, 9 criteria in the input section, 8 criteria in the process section and 6 criteria in the output section) and 139 indicators.

Conclusion: Finally, from data analysis and extraction of factors, criteria, indicators were obtained based on the Rubik's matrix that shows the evaluation aspects of Community Learning Centers according to the CIPP model.

Keywords: factors, criteria and indicators, Community Learning Centers, CIPP evaluation model, other educational and learning centers.

Cite this article: Khattat, Mohadeseh; Dehghani, Marziyeh; Chegini, Narges; Tari, Farzaneh; Khakzad, Faroogh; Askary, Farzaneh; Moradi, Nooshin. (2022). Identify factors, criteria, indicators and judgment tools for the performance of Community Learning Centers. *Educational Measurement and Evaluation Studies*, 12 (37): 1-26 pages. DOI: 10.22034/EMES.2022.534546.2294

© The Author(s).

Publisher: National Organization of Educational Testing (NOET)

شناسایی عوامل، ملاک‌ها، نشانگرها و ابزارهای قضاوت برای عملکرد مراکز یادگیری محلی

محدثه خطاط^۱، دکتر مرضیه دهقانی^{۲*}، نرگس چگینی^۳، فرزانه تازی^۴، فاروق خاکزاد^۵، فرزانه عسکری^۶، نوشین مرادی^۷

۱. دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی درسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، ایران. M.khattat@ut.ac.ir
۲. دانشیار و عضو هیئت علمی دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، ایران، (نویسنده مسئول). Dehghani_m33@ut.ac.ir
۳. دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی درسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، ایران. Narges.chegini@ut.ac.ir
۴. دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی درسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، ایران. Tari.farzane@ut.ac.ir
۵. دکتری برنامه‌ریزی درسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، ایران. Farooghkhakzad@ut.ac.ir
۶. دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی درسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، ایران. Farzanehaskary@ut.ac.ir
۷. دانشجوی کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی درسی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، ایران. Noshin.moradi@ut.ac.ir

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	هدف: پژوهش حاضر با هدف شناسایی عوامل، ملاک‌ها، نشانگرها و ابزارهای قضاوت در خصوص مراکز یادگیری محلی، مورد مطالعه قرار گرفته‌است.
دریافت	روش پژوهش: پژوهش با رویکرد کیفی و روش پدیدارشناسانه از نوع تفسیری می‌باشد. میدان پژوهش، مستندات و مطالعات انجام‌شده در خصوص مراکز یادگیری محلی و سازمان نهضت سوادآموزی و همچنین تمامی خبرگان درون و برون سازمانی نهضت سوادآموزی و مراکز یادگیری محلی می‌باشند که با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند و گلوله‌برفی انتخاب شدند. جهت گردآوری اطلاعات از میدان پژوهشی از ابزار مصاحبه نیمه‌ساختاریافته استفاده شد. بعد از مصاحبه با ۷۰ نفر، اطلاعات حالت اشباع به خود گرفت؛ اما جهت اطمینان بیش‌تر مصاحبه تا ۴ نفر دیگر ادامه یافت. به منظور تحلیل داده‌های بدست‌آمده و اعتبارسنجی آن، از روش هفت مرحله‌ای کلایزی استفاده شد.
اصلاح	
پذیرش	یافته‌ها: یافته‌های پژوهش در مجموع، چهار عامل (مدیران، متخصصان، آموزش‌دهندگان و فراگیران)، ۲۸ ملاک (در بخش زمینه ۵ ملاک، در بخش درونداد ۹ ملاک، در بخش فرایند ۸ ملاک و در بخش برونداد ۶ ملاک) و ۱۳۹ نشانگر براساس الگوی ارزشیابی سیپ در چهار بعد زمینه، درون داد، فرایند و برون داد احصا شدند.
انتشار	نتیجه‌گیری: در نهایت، از تحلیل داده‌ها و استخراج عامل‌ها، ملاک‌ها، نشانگرها را براساس ماتریسی روبیکی که مبین وجوه ارزشیابی مراکز یادگیری محلی متناسب با الگوی سیپ باشد، به دست‌آمد.
	واژه‌های کلیدی: عوامل، ملاک‌ها و نشانگرها، مراکز یادگیری محلی، الگوی ارزشیابی سیپ، سایر مراکز آموزشی و یادگیری.

استناد: خطاط، محدثه؛ دهقانی، مرضیه؛ چگینی، نرگس؛ تازی، فرزانه؛ خاکزاد، فاروق؛ عسکری، فرزانه؛ مرادی، نوشین. (۱۴۰۱). شناسایی عوامل، ملاک‌ها، نشانگرها و ابزارهای قضاوت برای عملکرد مراکز یادگیری محلی. *مطالعات اندازه‌گیری و ارزشیابی آموزشی*، سال ۱۲ (شماره ۳۷)، ۱-۲۶ صفحه.

DOI: 10.22034/EMES.2022.534546.2294

مقدمه

برنامه سوادآموزی و مهارت‌آموزی یکی از راهبردهای اساسی، جهت اصلاح و بهبود کیفیت زندگی آحاد جامعه می باشد. به طوری که، لزوم تأمین سازگاری موثر و مطلوب و فعال افراد با این شتاب و حفظ شخصیت شهروندان یک جامعه در حرکت سریع و تحولات همه جانبه را ضروری می‌سازد. این سازگاری و خروج از انزوا و کسب توانایی لازم توسط افراد جهت مشارکت فعال و ایفای نقش کارساز میسر نمی‌شود، جز با یادگیری و تقویت فرهنگ یادگیری، توانمندسازی افراد جامعه که این هم از شاخص‌های مهم توسعه به شمار می‌آید (ابوالقاسمی، زارعی زوارکی، احمدزاده، ۱۳۹۵). در جوامع مختلف، این وظیفه مهم به مراکز یادگیری محلی^۱ (CLC) سپرده شده است. در واقع توسعه آموزش جامعه تلاشی برای بهبود توانایی‌های شخصی بزرگسالان به عنوان اعضای جامعه به عنوان یک سرمایه‌گذاری است که در روند آموزش مادام‌العمر انجام می‌گیرد. لذا، مراکز یادگیری محلی به یکی از مجامعی تبدیل شده است که هر عضو جامعه می‌تواند آموزش غیر رسمی کسب کند (آریفتو^۲، ۲۰۲۰).

مراکز یادگیری محلی، نهادهای آموزشی خارج از مقاطع تحصیلی نظام آموزش و پرورش می‌باشند که با هدف ایجاد فرصت‌هایی برای تأمین نیاز به یادگیری مادام‌العمر، به منظور بهبود سطح زندگی هر فرد و تسریع در توسعه سرعت جامعه و کل کشور، توسط جامعه عمومی ایجاد و اداره می‌شوند. مراکز یادگیری محلی در واقع برای همه افراد، به ویژه افراد آسیب‌پذیر که زمان اندکی برای یادگیری دارند و به دلیل شرایطشان توانایی تحصیل رسمی را نداشته یا ندارند، قابل دسترسی است (داک مینه^۳، ۲۰۱۷). برخی از این مراکز توسط دولت‌ها تأمین و حمایت می‌شوند، برخی دیگر توسط، سازمان‌های غیردولتی و اهدا کنندگان پشتیبانی و مدیریت می‌گردند. فعالیت‌های اصلی این مراکز، حمایت از سیاست‌های کشور، اطلاعات و منابع جهت خدمات اجتماعی، آموزش و پرورش و شبکه‌سازی و یکپارچه‌سازی است. با این حال، برنامه یادگیری هر مرکز با توجه به نیازهای محلی و زمینه آن در کشورها متفاوت خواهد بود. هدف کلی این مراکز، ارتقاء افراد محروم و همچنین توسعه جامعه با توانمند سازی افراد جامعه محلی است. گروه مورد هدف کودکان خارج از مدرسه، کودکان پیش دبستانی، زنان، دختران و افراد مسن هستند. مراکز یادگیری محلی همچنین می‌توانند به یافتن و تمرکز بر نیازهای جامعه کمک کنند؛ سپس، با فعالیت‌های مختلف، نیازها، خواسته‌ها و علایق اجتماعی را فراهم نمایند (لین آنگ^۴، ۲۰۱۴).

مراکز یادگیری با اهداف مختلف ایجاد و استفاده شده‌اند و غالباً بر اساس هدف اولیه‌شان طبقه‌بندی می‌شوند. عمده‌ترین طبقه‌بندی‌ها در این زمینه عبارت‌اند از، الف) مراکز آموزش^۵؛ از این مراکز می‌توان به‌عنوان محلی برای آموزش انفرادی یا آموزش در قالب گروه‌های کوچک، به جای آموزش کل کلاس، استفاده کرد؛ ب) مراکز مهارت^۶؛ چنین مراکزی قادرند برای یادگیرندگان فرصتی برای انجام تمرین‌های اضافی مهیا سازند. همچنین قادرند درسی را که قبلاً از طریق رسانه یا روش‌های دیگر تدریس آموخته شده است، تقویت کنند؛ ج) مراکز علاقه^۷؛ مراکز علاقه می‌توانند علاقه‌های جدیدی را ترغیب یا تحریک و خلاقیت را تشویق کنند؛ د) مراکز جبرانی^۸؛ مراکز جبرانی را می‌توان برای کمک به یادگیرندگانی که به کار برد که در یادگیری مفهوم یا مهارت خاصی به کمک بیشتری نیاز دارند؛ ه) مراکز غنی‌سازی^۹؛ این مراکز قادرند تجربه‌های یادگیری بیشتر و تحریک‌کننده‌ای را در اختیار یادگیرندگانی که فعالیت‌های کلاس درس یا مرکز یادگیری را کامل کرده‌اند، قرار دهند (شیخ‌زاده، ۱۳۹۳). در ایران، یکی از سازمان‌هایی که از واژه مرکز یادگیری برای معرفی مراکز خود استفاده کرده، سازمان نهضت سوادآموزی است. این سازمان، مراکزی را به صورت محلی در نقاط مختلف ایران دایر کرده است که بیشتر به صورت مراکز تدریس و سوادآموزی هستند (مؤمنی‌راد، ۱۳۸۸).

بدون شک سواد و میزان تحصیلات افراد مهمترین نقش را می‌تواند در ایجاد این آگاهی‌ها ایفا نماید و این امر از دیرباز مورد توجه تمامی اقشار جامعه خصوصاً دولت‌مردان بوده است. توانایی خواندن و نوشتن است که جوامع را با گذشته، حال و آینده پیوند می‌دهد و موجبات ثبت و

^۱ Community Learning Centers

^۲ Ariefianto

^۳ Duc Minh

^۴ Lin Aung

^۵ Teaching Centers

^۶ Skill Centers

^۷ Interest Centers

^۸ Remedial Centers

^۹ Enrichment Centers

ضبط تجربیات و علوم و فنون را فراهم می‌کند و در نهایت موجب شکوفایی انسان می‌شود. به همین ضرورت بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، امام خمینی در دی ماه سال ۱۳۵۸ فرمان تشکیل نهاد مقدس، مردمی و انقلاب نهضت سوادآموزی را صادر کرد. بی‌سوادی و بخصوص بی‌سوادی بزرگسالان، با تاثیر مستقیم و غیر مستقیم آن بر زندگی فردی و اجتماعی جوامع، پیوسته مورد توجه مسئولان سیاسی، تربیتی و فرهنگی بوده است. برگزیدن سال ۱۹۹۰ به عنوان سال بین الملل سوادآموزی از طرف یونسکو، بسیجی جهانی برای مبارزه و زدودن این لکه تاریک از جهان انسانی بوده است. همچنین در اعلامیه‌ای که در سال ۱۳۲۷ هجری شمسی منتشر شد، از آموزش و پرورش به مثابه یکی از مهمترین و اساسی ترین حقوق هر فرد یاد شده است (حسن‌پور، طالب‌زاده، ابراهیم‌زاده، ۱۳۸۴). امروزه مراکز یادگیری محلی به عنوان یکی از استراتژی‌های اصلی دستیابی به سرمایه انسانی و سازگاری مثبت به شرایط متغیر قلمداد می‌شود. از این رو جایگاه و اهمیت راهبردی آنها در توانمندسازی و ارتقاء افراد جامعه نمایان شده است. بدیهی است این فعالیت نیز مانند هر فعالیت سازمانی دیگر مستلزم برنامه‌ریزی صحیح و اصولی در راستای اهداف مدنظر می‌باشد.

واکاوای مستندات و پژوهش‌های انجام‌شده در حوزه ارزیابی و نظارت (همچون، هامر و ویسمن (۲۰۱۷)؛ مک سولکی و همکاران (۲۰۱۸)؛ هاتچین و همکاران (۲۰۱۹)؛ کرم‌دوست و عبدچنانی (۱۳۹۴)؛ فروزان‌فر، معین‌فر و بازرگان (۱۳۹۳)) در قلمرو مراکز یادگیری محلی و سازمان نهضت سوادآموزی بیانگر این مهم است که مراکز یادگیری محلی نقشی بی‌بدیل در توانمند سازی و ایجاد فرصت‌های یادگیری مادام‌العمر در سطح اجتماع دارند؛ اما جهت بررسی عملکرد این مراکز و ارزشیابی آن به طور اختصاصی، عوامل، ملاک‌ها و نشانگرها مورد توجه پژوهشگران نبوده است و این مبحث مغفول مانده است. از سویی معیارهای استخراج شده حاصل از مطالعه مبانی نظری و پیشینه تحقیق در چهار مولفه زمینه، درون‌داد، فرایند و برونداد الگوی سیپ می‌تواند راهنمایی برای تعیین عوامل، ملاک‌ها، نشانگرها و ابزارهای قضوتی جهت ارزیابی مراکز یادگیری محلی باشد. از سوی دیگر، با روشی پدیدارشناسانه در تجارب زیسته افرادی که بطور مستقیم یا غیر مستقیم با مراکز یادگیری محلی در ارتباط هستند، لذا پژوهش حاضر دنبال این مسئله است که، چه عوامل، ملاک‌ها، نشانگرها و ابزارهای قضوتی قادر است ما را به سوی ارزشیابی صحیحی در مراکز یادگیری محلی سوق دهد؟ و به منظور پاسخ به این سؤال، پژوهشگر سعی دارد با احصاء عوامل، ملاک‌ها، نشانگرها و ابزارهای قضوت متناسب با الگوی ارزشیابی سیپ، مراکز یادگیری محلی را مورد توجه قرار داده و وجوه ارزشیابی را جهت ارزیابی عملکرد این مراکز تدوین نماید. چرا که، مدون‌سازی عوامل، ملاک‌ها، نشانگرها و ابزارهای جهت واکاوی و سنجش عملکرد مراکز یادگیری سازمان نهضت سوادآموزی موجب قضوت و ارزشیابی از وضعیت موجود و تصمیم‌گیری‌هایی جهت بهبود، اصلاح و ارتقاء این مراکز در آینده جهت رسیدن به وضعیت مطلوب می‌گردد. همچنین، به نظر می‌رسد احصاء عوامل، ملاک‌ها، نشانگرها و ابزارهای قضوت برای مراکز یادگیری محلی نهضت سوادآموزی براساس الگوی سیپ، بتواند با کمی تغییر جهت ارزشیابی سایر مراکز یادگیری، آموزشی و تربیتی همچون: موسسات فرهنگی- تربیتی، مراکز یادگیری خصوصی یا دولتی، مراکز آموزشی و مهارت آموزی و سایر مراکز مورد استفاده قرار گیرد.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

ساختار نظام آموزشی سازمان نهضت سوادآموزی از بدو تاسیس تا سال ۱۳۶۸ مشتمل بر دو دوره مقدماتی و تکمیلی و از سال ۱۳۶۸ تا سال ۱۳۸۸ دارای سه دوره مقدماتی، تکمیلی و پایانی بوده است. دوره‌های مقدماتی و تکمیلی «دوره عمومی» اطلاق می‌شدند و دوره پایانی «دوره انتقال» محسوب می‌شد (حمیدی رهقی، ۱۳۸۸). پس از آن بنا به دلایلی از جمله تغییر ساختار تشکیلاتی سازمان سوادآموزی (ادغام)، این مراکز موقتاً تعطیل شد. اما پیشینه خوب این مراکز، تغییر مفهوم سواد و مطالبات اجتماعی، سبب شد تا هیئت وزیران با تصویب مصوبه شماره ۱۴۵۹۰۱/ت ۵۰۱۱۷ مورخ ۹۳/۱۲/۲ راه اندازی مجدد این مراکز را به سازمان نهضت سوادآموزی تکلیف نماید. بنابراین شیوه‌نامه تشکیل مراکز در سال ۱۳۹۴ تهیه و به استان‌ها ابلاغ گردید و از سال ۱۳۹۴ مراکز یادگیری محلی راه‌اندازی شدند (دهقانی، ۱۴۰۰). اهداف عمده مدنظر سازمان نهضت سوادآموزی نیز به دو دسته تقسیم شد که عبارت بود از سوادآموزی همراه با سه دوره سواد، تحکیم و انتقال و همچنین مهارت‌آموزی که به صورت دوره‌های آموزشی گوناگون که در دستور کار مراکز یادگیری محلی قرار گرفت. لذا با توجه به سیر تحولات مراکز یادگیری محلی در ایران، لزوم بررسی نحوه عملکرد این مراکز و ارزشیابی آن ضروری تلقی می‌شود؛ زیرا در حال حاضر ارزشیابی اصولی و روش‌مندی از این مراکز صورت نمی‌گیرد و بازدهی این مراکز تنها از طریق تعداد خروجی‌ها که همان تعداد باسوادان می‌باشد، ارزیابی می‌گردد و نیاز به ارزشیابی به منظور تصمیم‌گیری در مورد کیفیت این مراکز ضرورت دارد.

به طور کلی ارزشیابی به مثابه‌ی محک میزان حصول به هدف‌هاست. در نگاهی دیگر، ارزشیابی به مثابه فرایند جمع‌آوری اطلاعات برای تصمیم‌گیری تعریف می‌شود. در این نگاه، ارزشیابی جریانی تلقی می‌شود که داده‌ها و اطلاعات لازم را برای تصمیم‌گیری فراهم می‌کند. از

مهم‌ترین حامیان این برداشت افرادی نظیر کرانباخ^۱، استافیل بیم^۲ و آلکین^۳ هستند (امین‌خندقی و محبی‌امین، ۱۳۹۲). استافیل بیم و کورین^۴ (۲۰۱۴، ۱۴) ارزشیابی را فرآیندی نظام‌مند از تعیین کردن^۵، به‌دست‌آوردن^۶، گزارش‌دهی^۷، و به‌کارگیری اطلاعات توصیفی و قضاوتی درباره شایستگی^۸، ارزش^۹، امانت‌داری^{۱۰}، امکان‌سنجی^{۱۱}، ایمنی^{۱۲}، اهمیت^{۱۳} و/یا برابری^{۱۴} یک پدیده تلقی می‌کنند. یکی از الگوهای متداول برای ارزشیابی آموزشی، الگوی ارزشیابی سیپ^{۱۵} (CIPP) می‌باشد که ابتدا توسط کوبا^{۱۶} و سپس توسط استافیل‌بیم و همکارانش به عنوان یک چارچوب جامع ارزشیابی معرفی شده‌است. استافیل‌بیم الگوی ارزشیابی سیپ را فرآیندی چرخشی می‌داند که با هدف اصلاح و بهبود برنامه، مشوق ارتباط متقابل بین مجریان و تصمیم‌گیرندگان می‌باشد. (کیامنش، ۱۳۹۲). الگو ارزشیابی سیپ از چهار عنصر کلیدی: ارزشیابی زمینه، ارزشیابی درون‌داد، ارزشیابی فرایند و ارزشیابی برون‌داد تشکیل می‌شود (کیامنش، ۱۳۹۲). با توجه به ماهیت الگوی ارزشیابی سیپ و عناصری که در طی ارزشیابی مورد بررسی قرار می‌گیرند و همچنین فراهم‌سازی اطلاعاتی جهت تصمیم‌گیری آتی مسئولین در چهار بخش (زمینه، درون‌داد، فرایند، برون‌داد)، الگوی مناسبی جهت ارزشیابی روند مراکز یادگیری محلی می‌باشد.

آنچه در تمامی الگوهای سیستمی اهمیت داشته و اساس اقدامات ارزشیابی را تشکیل می‌دهد، بهره‌مندی از مجموعه‌ای مدون از عوامل، ملاک‌ها، نشانگرها و ابزارهای قضاوت است. ملاک‌ها^{۱۷} ویژگی‌ها یا جنبه‌هایی از عوامل پدیده مورد ارزیابی هستند که به بهترین نحو ممکن وضعیت عامل خود را به تصویر می‌کشند. به بیان دیگر، ملاک‌ها مبین‌های عملیاتی کیفیت موسسات آموزشی می‌باشند که قضاوت براساس آن انجام می‌پذیرد. هر عامل ممکن است که یک یا چند ملاک داشته باشد و ملاک‌ها نیز دارای یک یا چند نشانگر^{۱۸} می‌باشند. نشانگرها، مشخصه‌ها و یا جنبه‌های روشن، قابل اندازه‌گیری، کمی و کیفی در هر ملاک می‌باشند که معرف کیفیت ملاک مورد ارزیابی هستند (بازرگان، ۱۳۹۹). همچنین ممکن است که هر عامل بطور مستقیم به یک یا چند نشانگر منتهی شود. در نهایت ابزارهای قضاوت وسیله‌ای هستند که از طریق آنها می‌توان در مورد وضعیت موجود نشانگرها، ملاک‌ها و عوامل واکاوی و قضاوت نمود و به وسیله این ابزارهای قضاوت به این سوال پاسخ داد که چه میزان از ملاک‌های مورد نظر کافی است تا بتوان وضعیت را مطلوب قلمداد کرد (زین‌آبادی و همتی، ۱۳۹۱) و در حقیقت مبانی و پایه‌های تعیین‌کننده کیفیت می‌باشند، که در الگوی ارزشیابی سیپ به چهار بخش زمینه، درون‌داد، فرایند و برون‌داد تقسیم می‌شوند (کیامنش، ۱۳۹۲). در هر یک از مراحل ارزیابی الگوی سیپ، به سنجش و مشخص کردن عوامل و ملاک‌هایی پرداخته میشود، در ارزیابی زمینه با فراهم آوردن اطلاعاتی در رابطه با اهداف انتخاب شده و انتخاب نشده و ارتباط این دو نوع هدف با فرصت‌ها، نیازها، امکانات موجود و مسائل آموزشی به امر پاسخگویی کمک می‌کند. ارزیابی درون‌داد در جهت فراهم نمودن اطلاعاتی برای تعیین چگونگی استفاده از منابع و در راستای نیل به غایت‌های برنامه طراحی می‌شود؛ علاوه بر کمک به جریان تصمیم‌گیری، با فراهم آوردن اطلاعات دقیق در مورد علت انتخاب و یا طراحی برنامه جدید و رد دیگر

^۱ Cronbach

^۲ Daniel L. Stufflebeam

^۳ Alkin

^۴ Chris L. S. Coryn

^۵ delineating

^۶ obtaining

^۷ reporting

^۸ merit

^۹ worth

^{۱۰} probity

^{۱۱} feasibility

^{۱۲} safety

^{۱۳} significance

^{۱۴} equity

^{۱۵} Context, Input, Process, Product

^{۱۶} Guba

^{۱۷} Criteria

^{۱۸} Indicators

برنامه‌های آموزشی و همچنین نشان دادن ضعف‌ها و امتیازات هر کدام از برنامه‌ها، به امر پاسخگویی کمک می‌کند. ارزیابی فرایند به تصمیمات مربوط به اجرای برنامه‌ها دلالت دارد که مدیریت و کنترل برنامه را به دنبال داشته و به هم‌خوانی میان فعالیت‌های طراحی شده با فعالیت‌های واقعی اشاره دارد. چهارمین بعد از الگوی ارزشیابی سیپ برون‌داد است که در جهت فراهم نمودن اطلاعاتی است که نتایج و اثرات مستقیم برنامه و همچنین اثرات جانبی مثبت یا منفی برنامه مورد سنجش و قضاوت قرار می‌گیرد. اگر نتایج ارزشیابی برون‌داد، موفقیت برنامه را مورد تأیید قرار دهد، زمینه لازم برای حمایت مادی و معنوی برنامه از طرف مقامات و دست‌اندرکاران مملکتی فراهم می‌گردد؛ بالعکس اعلام عدم موفقیت برنامه باعث می‌گردد که جریان سرمایه‌گذاری بیهوده متوقف گردد (ولف، ۱۳۹۷). لذا با توجه به ماهیت الگوی ارزشیابی سیپ و عناصری که در طی ارزشیابی مورد بررسی قرار می‌گیرند و همچنین فراهم سازی اطلاعاتی جهت تصمیم‌گیری آتی مسئولین در چهار بخش (زمینه، درون‌داد، فرایند، برون‌داد)، الگوی مناسبی جهت ارزشیابی روند فعالیت مراکز یادگیری محلی می‌باشد. به طور کلی، مدون‌سازی عوامل، ملاک‌ها، نشانگرها و ابزارهای قضاوت مراکز یادگیری محلی، علی‌الخصوص در سازمان نهضت سوادآموزی منجر به ارزشیابی صحیح عملکرد این مراکز جهت تصمیم‌گیری‌های آتی می‌گردد.

در حوزه مراکز یادگیری محلی، مطالعات متعددی مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته‌است، که با واکاوی و تحلیل این مطالعات می‌توان آنها را در چهار دسته کلی مورد توجه قرار داد. دسته اول مطالعاتی هستند در خصوص نقش و اهمیت مراکز یادگیری محلی، فرصت‌ها و چالش‌های مراکز به بحث و پژوهش پرداخته‌اند؛ نمونه‌ای از این مطالعات عبارتند از: حسین^۱ (۲۰۱۶)؛ کیم^۲ (۲۰۱۷)؛ حنیف^۳ (۲۰۱۵)؛ مینه^۴ (۲۰۱۷)؛ ویکتوریانو-سورینا^۵ (۲۰۱۶)؛ شکاری (۱۳۹۰)؛ حمیدی‌رهقی (۱۳۸۸)؛ ساپوترو و آردیانسیه^۶ (۲۰۱۸)؛ عابدینی‌علوی، ابوالقاسمی و طالب‌زاده (۱۳۸۷). دسته دوم پژوهش‌هایی را شامل می‌شود که به نیازسنجی، اهداف و برنامه‌ها در مراکز یادگیری محلی در سطح خرد و کلان اشاره دارند، همچون: بویر^۷ (۲۰۲۰)؛ کی^۸ (۲۰۱۷)؛ ولمن^۹ (۲۰۱۵)؛ شانکر، مارتین و سومر^{۱۰} (۲۰۱۵)؛ ذوالفقاری، شاتر سابرین و ذوالفقاری^{۱۱} (۲۰۰۹). دسته سوم، مطالعاتی درباره ارزیابی، نظارت و گزارش‌دهی مراکز یادگیری محلی می‌باشند که عموماً در سطوح کلان کشوری و قاره‌ای مورد توجه پژوهشگران و ارزیابان قرار گرفته‌اند؛ مانند: گزارشی که توسط موسسه ملی آموزش مادام‌العمر یونسکو^{۱۲} (۲۰۱۷)؛ هامر و ویسمن^{۱۳} (۲۰۱۷)؛ مک سولکی، ویر، ویلیامز و مونی^{۱۴} (۲۰۱۸)؛ هاتچین و همکاران^{۱۵} (۲۰۱۹)؛ آژانس آموزشی تگزاس^{۱۶} (۲۰۰۴)؛ بورگت، زبلوتسکی و نیرگارد^{۱۷} (۲۰۰۹)؛ موهنی و زیلگر^{۱۸} (۲۰۰۳)؛ حداد^{۱۹} (۲۰۰۸)؛ کرم‌دوست و عبدچنانی (۱۳۹۴)؛ فروزان‌فر، معین‌فر و بازارگان (۱۳۹۳)؛ گورت و همکاران^{۲۰} (۲۰۱۲). دسته آخر نیز در

^۱ Hossain, Z

^۲ Kim, B.

^۳ Hanif, K.

^۴ Minh, N. D.

^۵ Victorino-Soriano, C.

^۶ Saputro & Ardhiansyah

^۷ Boyer, D.

^۸ KY, O.

^۹ Vollmann, W.

^{۱۰} Shanker, A., Marian, D., & Swimmer, C.

^{۱۱} Zolfaghari, A., Shatar Sabran, M., Zolfaghari, A.

^{۱۲} UNESCO Institute for Lifelong Learning (UIL)

^{۱۳} Hammer, P. C., & Whisman, A.

^{۱۴} McColskey, W., Weir, J. B., Williams, M., Mooney, K.

^{۱۵} Hutchins, B. C. McColskey, W., Weir, J. B., Williams, M., Mooney, K.

^{۱۶} Texas Education Agency

^{۱۷} Burgette, J., Zoblotsky, T., Neergaard, L.

^{۱۸} Mahoney, J. L., Zigler, E. F.

^{۱۹} Haddad, C.

^{۲۰} Groth, C., Shooter, W., Rorrer, A. K., Raphael, R., Swenson, K. L.

برگیرنده پژوهش‌هایی است که متناسب با تغییرات علمی و فناوری، نیازها، علائق و شرایط جامعه محلی به توانمندسازی و آموزش فراگیران در مراکز یادگیری محلی توجه نموده‌اند؛ نمونه‌ای از این پژوهش‌ها عبارتند از: دلی و یاسین^۱ (۲۰۱۷)؛ لی^۲ (۲۰۱۸)؛ ساپوترو و آردیانسیه^۳ (۲۰۱۸)؛ پاتول^۴ (۲۰۱۳)؛ آریفتو^۵ (۲۰۲۰)؛ آنگ^۶ (۲۰۱۴)؛ چانگ و یو^۷ (۲۰۱۲). واکاوی مستندات و پژوهش‌های انجام‌شده در حوزه ارزیابی و نظارت در قلمرو مراکز یادگیری محلی و سازمان نهضت سوادآموزی بیانگر این مهم است که مراکز یادگیری محلی نقشی بی‌بدیل در توانمندسازی و ایجاد فرصت‌های یادگیری مادام‌العمر در سطح اجتماع دارند؛ اما جهت بررسی عملکرد این مراکز و ارزشیابی آن به طور اختصاصی، عوامل، ملاک‌ها و نشانگرها مورد توجه پژوهشگران نبوده است و این مبحث مغفول مانده است. پژوهشگران سعی دارند با احصاء عوامل، ملاک‌ها، نشانگرها و ابزارهای قضاوت متناسب با الگوی ارزشیابی سیپ، مراکز یادگیری محلی را مورد توجه قرار داده و وجوه ارزشیابی را جهت ارزیابی عملکرد این مراکز تدوین نمایند.

روش پژوهش

مطالعه حاضر به لحاظ هدف پژوهش کاربردی و با توجه به نحوه گردآوری اطلاعات، در زمره ی پژوهش‌های کیفی است؛ چرا که به دنبال پاسخ‌دادن به سوال‌های عملی زندگی واقعی، برای فراهم کردن راه‌حل‌های نسبتاً فوری متمرکز است و برای مقاصد کاربردی، آزمایشی و ارزشیابی مورد استفاده قرار می‌گیرند (جانسون و کریستینس، ۲۰۱۴). براین اساس، پژوهش حاضر به بررسی مجموعه عوامل، ملاک‌ها و نشانگرهای لازم و تدوین شده برای ارزشیابی کیفیت مراکز یادگیری محلی سازمان نهضت سوادآموزی پرداخته است و وجوه مختلفی را جهت قضاوت کیفیت مراکز یادگیری محلی ارائه نموده است.

همچنین و با توجه به ماهیت و نحوه گردآوری و تحلیل اطلاعات، پژوهش حاضر را می‌توان در زمره پژوهش‌های کیفی قرار داد. روش پژوهش حاضر پدیدارشناسانه از نوع تفسیری است که به صورت فرایندی پویا بدنبال توصیف‌ها، رمزگشایی و تجربیات زیسته می‌باشد. میدان پژوهش، مستندات و مطالعات انجام‌شده در خصوص مراکز یادگیری محلی و سازمان نهضت سوادآموزی بوده و همچنین تمامی خبرگان درون و برون سازمانی نهضت سوادآموزی و مراکز یادگیری محلی می‌باشند. منظور از خبرگان، تمام مسئولین و متخصصین در زمینه نهضت سوادآموزی و مراکز یادگیری محلی، متخصصین برنامه درسی و آموزشی، مدرسان و ارزشیابان آموزشی می‌باشند که شامل: مدیران، آموزش‌دهندگان و فراگیران مراکز یادگیری محلی، مسئولان سازمان نهضت سوادآموزی، متخصصان علمی در حوزه برنامه درسی و ارزشیابی است. پژوهش حاضر با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند^۸ ابتدا از میدان پژوهش مذکور افرادی را انتخاب نموده که بیشترین، بهترین و دقیق‌ترین اطلاعات را داشتند؛ ملاک‌های انتخاب این افراد عبارتند از: افرادی که به نوعی با مراکز یادگیری محلی درگیر هستند و ارتباط دارند، مشارکت‌کنندگانی که اطلاعات صحیح و دقیقی از این مراکز داشتند و همچنین علاقه‌مند به در اختیار گذاشتن اطلاعات و همکاری بودند. سپس، با روش نمونه‌گیری گلوله برفی^۹ سایر مشارکت‌کنندگان پژوهش نیز جهت تکمیل اطلاعات شناسایی شدند. ابزار پژوهش مصاحبه‌ی نیمه‌ساختار یافته بود که در مجموع ۷۴ نفر مورد مصاحبه قرار گرفتند. به طوری که بعد از مصاحبه با ۷۰ نفر، اطلاعات تکرار می‌شدند و حالت اشباع به خود گرفته بودند؛ اما جهت اطمینان بیشتر مصاحبه تا ۴ نفر دیگر ادامه یافت. در جدول ۱، میدان پژوهش و نمونه‌های منتخب نشان داده شده است.

جهت گردآوری اطلاعات از میدان پژوهشی از ابزار مصاحبه نیمه‌ساختاریافته استفاده شد. برای اجرای مصاحبه‌ها، ابتدا با استفاده از نظر متخصصان، با طرح برخی از سوالات کلی و جلساتی جهت چگونگی اجرای مصاحبه، سوالات مصاحبه نیمه‌ساختاریافته ویرایش و کامل شدند. سوالات مصاحبه به طور کلی عبارتند از: در بررسی هر یک از ابعاد چهارگانه الگوی ارزشیابی سیپ (زمینه، درون‌داد، فرایند، برون‌داد) در مراکز

^۱ Deli, M. & Yasin, M.

^۲ Le, P.

^۳ Saputro, B., & Ardiansyah, F.

^۴ Paudel, K. P.

^۵ Ariefianto, L.

^۶ Aung, N. L.

^۷ Chang, E. J., & Yoo, S. S.

^۸ Purposive sampling

^۹ Snow-ball sampling

یادگیری محلی چه عوامل، ملاک‌ها و نشانگرهایی دخیل بوده و لازم است مورد توجه و ارزیابی قرار گیرد؟؛ همچنین، ابزار مناسب برای ارزیابی این عوامل، ملاک‌ها و نشانگرها چه می‌باشد؟؛ و سوالات دیگری در جهت کمک به پاسخ سؤال‌های فوق‌الذکر نیز در تکمیل موارد فوق سؤال شد که در پروتکل مصاحبه ذکر شده است. همچنین تعیین شد که کدام سوال‌ها چگونه و از چه کسانی پرسیده شود؛ این فرایند تضمین‌کننده روایی محتوایی سوالات و فرم‌های مصاحبه بوده است. پس از انجام مصاحبه‌ها، اطلاعات بلافاصله پیاده‌سازی شده و به تفکیک هر گروه (جدول ۱) از مصاحبه‌شوندگان طبقه‌بندی و تلخیص شد.

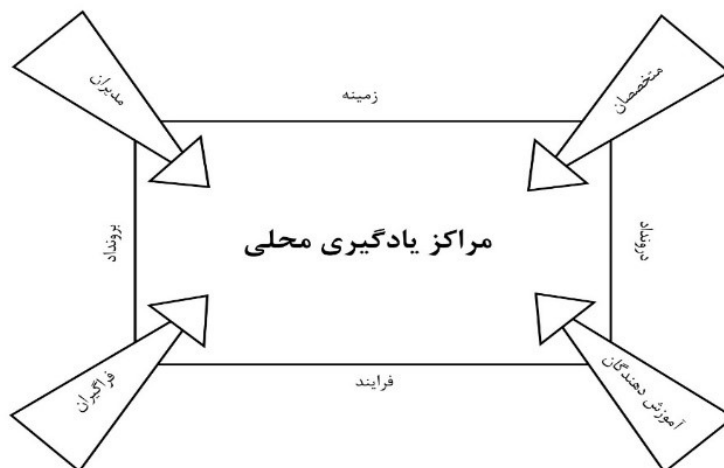
جدول ۱. میدان پژوهش و نمونه‌های منتخب

تعداد	شاخصه‌ها	گروه‌ها
۱۵	مسئولان رسمی سازمان نهضت سواد آموزی مسئولان رسمی مراکز یادگیری محلی	مسئولان
۱۷	مدیران مراکز یادگیری محلی که حداقل دارای یک سال سابقه هستند	مدیران
۱۹	حداقل دارای دو سال سابقه	آموزش‌دهندگان
۱۵	دارای تجربه زیسته در سوادآموزی و مهارت‌آموزی	فراگیران
۸	متخصصان برنامه درسی و ارزشیابی	متخصصان
-	اسناد، قوانین و سیاست‌ها سازمان نهضت سوادآموزی و مراکز یادگیری محلی بررسی گزارش‌های سالانه مراکز یادگیری محلی	اسناد
۷۴		مجموع

در پژوهش حاضر به منظور تحلیل داده‌های بدست آمده از مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته از روش هفت مرحله‌ای کلایزی (۱۹۷۸) استفاده شد. ابتدا در مرحله اول، تمام نکات و توصیف‌های ارائه شده توسط شرکت‌کننده‌ها مورد مطالعه قرار گرفت. سپس در مرحله دوم، به هر یک از مصاحبه‌ها مراجعه شد و جملات و عباراتی را که مستقیماً به پدیده مورد پژوهش مرتبط است، استخراج گردید. در مرحله سوم تلاش شد تا به معنای هر یک از جملات مهم پی‌برده شود، این مرحله تحت عنوان "فرموله کردن معانی" شناخته شده است. در مرحله چهارم، مراحل فوق برای هر مصاحبه تکرار شد و معانی فرموله شده و مرتبط به هم در دسته‌هایی از موضوعات اصلی قرار داده شد. در مرحله بعد، تلفیق نتایج در قالب یک توصیف جامع از موضوع مورد پژوهش صورت گرفت. سپس در مرحله ششم، توصیف جامع پدیده تحت مطالعه به صورت یک بیانیه صریح و روشن از ساختار ذاتی پدیده طبقه‌بندی گردید. در مرحله آخر از طریق مراجعه مجدد به هر یک از شرکت‌کنندگان، نظراتشان در مورد یافته‌ها پرسیده و نسبت به اعتبارسنجی نهایی یافته‌ها، اقدام شد. همچنین، پس از این مراحل با مشخص شدن مجموعه ملاک‌ها، نشانگرها و ابزارهای قضاوت اولیه، مجموعه نهایی در اختیار مسئولین نهضت سوادآموزی و متخصصین مربوطه قرار گرفت. در نهایت، پس از اعمال نظرات و تایید نهایی، مجموعه ملاک‌ها، نشانگرهای ارزشیابی مراکز یادگیری محلی براساس الگوی سیپ در چهار بخش زمینه، درون داد، فرایند و برون داد تدوین گردید.

یافته‌ها

واکاوی و تحلیل داده‌های پژوهش در خصوص استخراج عوامل موثر در کیفیت مراکز یادگیری محلی به چهار عامل تخصیص یافت؛ که عبارتند از: مدیران مراکز یادگیری محلی، متخصصان و خبرگان در قلمرو مراکز یادگیری محلی، آموزش‌دهندگان و فراگیران مراکز یادگیری محلی (شکل ۱). این چهار عامل براساس الگوی ارزشیابی سیپ در چهار بخش زمینه، درون داد، فرایند و برون داد مورد توجه قرار گرفته و ملاک‌ها، نشانگرها و ابزار قضاوت آنها استخراج شدند.

شکل ۱: مدل مفهومی عوامل موثر در کیفیت ارزشیابی مراکز یادگیری محلی براساس الگوی سیپ

جهت ارزشیابی صحیح مراکز یادگیری محلی و تصمیم‌گیری در آینده، بررسی دقیق و همه‌جانبه‌ای باید صورت پذیرد و این مسئله با توجه به تعیین عوامل، ملاک‌ها، نشانگرها و ابزارهای قضاوت میسر می‌گردد. لذا در بررسی هر عامل، ملاک‌ها و نشانگرهایی که لازم است مورد توجه و بررسی قرارگیرند، تبیین شده است. این نکته حائز اهمیت است که برخی از ملاک‌ها و نشانگرها در عامل‌های مختلف تکرار شده و یا برخی از موارد با هم همپوشانی داشته و در مجموع مکمل یک ارزشیابی مناسب جهت مراکز یادگیری محلی می‌باشند. از سوی دیگر، ابزارهای لازم جهت قضاوت صحیح هریک از نشانگرها مطرح شده است که شامل مصاحبه نیمه‌ساختاریافته، بررسی اسناد و مدارک، مشاهده و استفاده از چک لیست و آزمون می‌باشد. در ادامه به تبیین هر یک از عوامل، و مشخص‌سازی ملاک‌ها و نشانگرها و ابزارهای قضاوت آن پرداخته می‌شود.

اولین عامل، مدیران مراکز یادگیری محلی: مدیر مرکز یادگیری محلی فردی است که با ابلاغ مدیرآموزش و پرورش، یا دستگاه مشارکت‌کننده و یا موسسه طرف قرارداد به مدت یک سال منصوب می‌گردد. در صورتی که مرکز یادگیری محلی از نوع غیردولتی باشد و مدیر مرکز نیز توسط موسسه طرف قرارداد معرفی شود، نیازی به صدور ابلاغ از سوی آموزش و پرورش نمی‌باشد. مدیر مرکز از اصلی‌ترین عوامل در سیاست‌گذاری صحیح، برنامه‌ریزی واقع‌بینانه، اجرای هوشیارانه و انعطاف‌پذیری به شمار می‌رود که در ایجاد و ارتقاء تصمیم‌گیری‌ها نقش بی‌بدیلی دارد. جدول ۲، ملاک‌ها و نشانگرهایی که با استفاده از آنها می‌توان از منظر عامل مدیریت به ارزشیابی مراکز یادگیری محلی پرداخت، را نشان می‌دهد.

جدول ۲: ملاک‌ها، نشانگرها و ابزارهای قضاوت در عامل مدیران مراکز یادگیری محلی

ابعاد	ملاک‌ها	نشانگرها	ابزارهای قضاوت
۱	۱	ضرورت راه‌اندازی مراکز یادگیری محلی	۱
		نظارت بر تناسب شرایط تأسیس مراکز یادگیری محلی بر اساس آیین‌نامه‌های نهضت سوادآموزی در محل	۱
		مصاحبه و بررسی اسناد (آیین‌نامه‌ها و مصوبات)	۱
۲	۲	زیرساخت‌های آموزشی و غیر آموزشی (بافت و محیط آموزشی مراکز یادگیری محلی)	۲
		فرهنگ‌سازی و فراهم‌نمودن فرهنگ جامعه محلی جهت باسوادی	۲
۳	۳	فراهم‌نمودن شرایط تأسیس مراکز یادگیری محلی به لحاظ اقتصادی و تأمین مالی	۳
		فراهم‌نمودن شرایط تأسیس مراکز یادگیری محلی	۳

مصاحبه و بررسی اسناد (اطلاعات مراکز یادگیری محلی)	فراهم‌سازی مراکز یادگیری محلی در موقعیت‌های متنوع جغرافیایی	۴		
مصاحبه و بررسی اسناد	تدوین قوانین و مقررات صریح متناسب با نیازهای محلی	۵		
مصاحبه	فرصت‌ها و امکانات (چه فرصت‌هایی در آن مراکز بلااستفاده مانده)	۶		
مصاحبه	اقبال جامعه محلی برای تشکیل مراکز یادگیری محلی	۷		
مصاحبه	زمینه همکاری و مشارکت سایر سازمان‌ها و ادارات در تشکیل مراکز یادگیری محلی	۸		
مصاحبه و بررسی اسناد (آیین نامه‌ها و مصوبات)	مراحل و گام‌های ایجاد مراکز یادگیری محلی طبق آیین‌نامه مراکز یادگیری محلی	۹		
مصاحبه	وجود اهداف مدون	۱۰	۳	مطلوبیت اهداف
مصاحبه	همسو بودن اهداف دوره با تغییرات جامعه	۱۱		
مصاحبه	در نظر گرفتن نیازهای آموزشی مراجعه‌کنندگان	۱۲	۴	نیازهای شرکت‌کنندگان
مصاحبه	تناسب اهداف و برنامه‌ها با نیازهای شرکت‌کنندگان	۱۳		
مصاحبه	میزان انگیزه مدیران و اعضای مراکز یادگیری محلی	۱۴		
مصاحبه	بررسی توانایی مهارت ارتباطی مدیران با کارکنان	۱۵		
بررسی اسناد (اطلاعات مراکز یادگیری)	مدرك تحصیلی مدیران (حداقل فوق لیسانس)	۱۶	۵	مدیران و اعضای مراکز یادگیری محلی
مصاحبه و بررسی اسناد (آیین نامه‌ها و مصوبات)	گذراندن دوره آموزشی و توجیهی برای مدیران بر اساس آیین‌نامه مراکز یادگیری محلی	۱۷		
مصاحبه و بررسی اسناد (آیین نامه‌ها و مصوبات)	تناسب اعضای کمیته اجرایی مراکز یادگیری محلی بر اساس آیین‌نامه مراکز یادگیری محلی	۱۸		
مصاحبه و بررسی اسناد (آیین نامه‌ها و مصوبات)	نحوه تأمین آموزش دهندگان بر اساس آیین‌نامه مراکز یادگیری محلی (از معلمان، کارکنان دولتی، نیروهای مؤسسات غیردولتی و یا نیروهای بومی) و همچنین مربیان آموزش دهنده مهارت‌ها	۱۹	۶	مدرسان مراکز یادگیری محلی

درونداد

مصاحبه	تناسب نیروهای انسانی (آموزش‌دهندگان و مربیان) با وظایف محوله	۲۰		
مصاحبه و بررسی اسناد (آیین‌نامه‌ها و مصوبات)	انعطاف‌پذیری محتوای آموزشی و مهارتی	۲۱	محتوای آموزشی	۷
مصاحبه و بررسی اسناد (آیین‌نامه‌ها و مصوبات)	نحوه تأمین بودجه مرکز (بر اساس نوع دولتی، مشارکتی یا غیردولتی طبق آیین‌نامه)	۲۲	منابع مالی	۸
مصاحبه	میزان اعتبار مالی جهت اجرای دوره‌های سوادآموزی طبق تعرفه موجود در آیین‌نامه مراکز یادگیری	۲۳		
مصاحبه	تناسب بودجه با نیازهای آموزشی	۲۴		
مصاحبه	تناسب بودجه در نظر گرفته شده با فعالیت‌های فوق‌برنامه (مسابقات فرهنگی، مراسم‌های دینی، محلی و ملی)	۲۵		
مصاحبه	زمان اجرای هر یک از برنامه‌ها متناسب با شرایط سوادآموزان	۲۶	زمان	۹
مصاحبه و بررسی اسناد (آیین‌نامه‌ها و مصوبات)	زمان‌بندی اجرای فعالیت‌های مراکز یادگیری محلی بر اساس دستورالعمل مراکز یادگیری محلی	۲۷		
مصاحبه و بررسی اسناد (آیین‌نامه‌ها و مصوبات)	تناسب دوره‌های سوادآموزی و برنامه‌های مهارتی مراکز یادگیری محلی با اهداف مصوب	۲۸	برنامه‌های درسی	۱۰
مصاحبه و بررسی اسناد (آیین‌نامه‌ها و مصوبات)	بررسی میزان رعایت پیش‌نیازهای برنامه‌های ارائه شده	۲۹		
مصاحبه و بررسی اسناد (آیین‌نامه‌ها و مصوبات)	وجود قوانین، آیین‌نامه‌ها و مصوبات مناسب با ملزومات اجرایی محلی	۳۰	قوانین و آیین‌نامه‌ها	۱۱
چک لیست مشاهده (امکانات و فضا) و بررسی اسناد (اطلاعات مراکز یادگیری)	تناسب تعداد یادگیرندگان (بی‌سوادان و کم‌سوادان) با فضای آموزشی و امکانات	۳۱	مخاطبان (بی‌سوادان و کم‌سوادان) مراکز یادگیری محلی	۱۲
بررسی اسناد (آیین‌نامه‌ها و مصوبات) / اطلاعات مراکز یادگیری	تناسب تعداد یادگیرندگان (بی‌سوادان و کم‌سوادان) با دستورالعمل ذکر شده در آیین‌نامه مراکز یادگیری محلی	۳۲		
چک لیست مشاهده امکانات و فضا	تناسب برنامه‌ها با تجهیزات مورد نیاز مراکز یادگیری محلی	۳۳	منابع کالبدی (فضا، امکانات و تجهیزات)	۱۳

چک لیست مشاهده امکانات و فضا و بررسی اسناد (آیین نامه‌ها و مصوبات)	بررسی امکانات و تجهیزات محلی در نظر گرفته شده در آیین نامه مراکز یادگیری محلی متناسب با مرکز محلی (آب، برق، گاز، تلفن، سرویس بهداشتی، وسایل گرمایشی و سرمایشی)	۳۴		
چک لیست مشاهده امکانات و فضا	تناسب فضاهای آموزشی با نیاز محلی (کتابخانه، کارگاه)	۳۵		
چک لیست مشاهده امکانات و فضا و بررسی اسناد (آیین نامه‌ها و مصوبات)	بررسی میزان فضاهای غیر آموزشی پیش‌بینی شده در آیین نامه مراکز یادگیری محلی (مدرسه، مسجد، پایگاه بسیج، شبکه بهداشت، بانک، کانون فرهنگی یا حسینیه، تعاونی مصرف روستایی، مرکز مخابرات)	۳۶		
مصاحبه	نحوه اجرای فعالیت‌های فوق‌برنامه	۳۷	فرایند آموزش (یاددهی - یادگیری)	۱۴
مصاحبه	نحوه تمهید مقدمات و تشکیل جلسات کمیته اجرایی	۳۸		
مصاحبه	کیفیت شناسایی و برقراری ارتباط برای مشارکت سایر دستگاه‌ها، نهادها و سازمان‌ها	۳۹		
مصاحبه	میزان مشارکت‌دهی کارکنان در تصمیم‌گیری‌های مربوط به مراکز یادگیری محلی	۴۰		
مصاحبه	میزان نظارت بر فعالیت مربیان و آموزش‌دهندگان و همچنین میزان مشارکت‌دهی آن‌ها در تصمیم‌گیری‌های مربوط به مراکز یادگیری محلی	۴۱	فعالیت‌های مدیر و کارکنان مراکز یادگیری محلی	۱۵
مصاحبه	نوع پشتیبانی سازمان نهضت سوادآموزی در برگزاری دوره‌ها و برنامه‌های مراکز یادگیری محلی	۴۲		
مصاحبه	تناسب ساختار مراکز یادگیری محلی برای ارائه خدمات به سوادآموزان	۴۳		
مصاحبه و بررسی اسناد (آیین نامه‌ها و مصوبات)	میزان مشارکت دستگاه‌های دولتی و غیردولتی بر اساس آیین نامه مراکز یادگیری محلی	۴۴		
مصاحبه	نحوه برگزاری دوره‌های فوق‌برنامه	۴۵	فعالیت‌های مکمل (فوق برنامه)	۱۷
مصاحبه	کنترل و پیگیری غیبت‌های مشارکت‌کنندگان	۴۶	نظارت و کنترل بر فرایند اجرا	۱۸
مصاحبه	نظارت بر ارزشیابی در پایان دوره‌ها	۴۷		

مصاحبه	بررسی کیفیت هماهنگی با مسئولین واحدهای نهضت سوادآموزی و پاسخگویی به ناظرین اعزامی از سوی آموزش و پرورش	۴۸		
مصاحبه	میزان رضایت از نحوه اجرای برنامه‌های آموزشی و بررسی تنوع خدمات ارائه شده	۴۹		
مصاحبه و بررسی اسناد (آیین نامه‌ها و مصوبات)	نحوه انجام وظایف تعیین شده در آیین‌نامه مراکز یادگیری محلی توسط کمیته اجرایی	۵۰		
مصاحبه	نحوه تهیه اسناد و گزارش مالی و نحوه پرداخت حق‌الزحمه‌ها از جمله لیست قبول-شدگان برای پرداخت سرانه قبولی	۵۱		
مصاحبه	رصد نحوه گزارش‌گیری مرکز یادگیری با استفاده از سامانه سوادآموزی	۵۲		
پرسشنامه و بررسی اسناد (آیین نامه‌ها و مصوبات)	تأمین و توزیع کتب و مواد آموزشی طبق آیین‌نامه مراکز یادگیری محلی	۵۳	۱۹	فعالیت‌های مدیر و کارکنان مراکز یادگیری محلی
مصاحبه و پرسشنامه	نظارت بر فعالیت مربیان و آموزش‌دهندگان و همچنین میزان مشارکت دهی مدرسان در تصمیم‌گیری‌های مربوط به مراکز یادگیری محلی	۵۴		
مصاحبه	میزان موفقیت مراکز یادگیری محلی در ایجاد فرصت یادگیری سواد برای افراد بی‌سواد و کم‌سواد به نسبت نیاز محلی	۵۵	۲۰	تحقق اهداف آموزشی و اجتماعی
مصاحبه و بررسی اسناد (اطلاعات مراکز یادگیری)	بررسی تعداد و نوع مراسم و برنامه‌های برگزار شده در مراکز یادگیری محلی و تعداد مشارکت‌کنندگان	۵۶	۲۱	نتایج برگزاری فعالیتهای فوق‌برنامه (مسابقات فرهنگی، مراسم‌های دینی، محلی و ملی به مناسبت اعیاد و ولادت‌ها)
مصاحبه	کیفیت و میزان مشارکت سایر دستگاه‌های دولتی و غیردولتی در راه اندازی و اداره مرکز یادگیری محلی	۵۷	۲۲	نتایج به دست آمده از تفاهم‌نامه‌های منعقد شده با مراکز خیریه، سازمان‌های مردمی، سازمان‌ها و نهادهای دولتی و غیردولتی
مصاحبه	تعداد و نوع دوره‌های برگزار شده در مراکز یادگیری محلی از سوی سایر سازمان‌ها و تعداد فارغ‌التحصیلان از این دوره‌ها	۵۸		
بررسی اسناد (اطلاعات مراکز یادگیری)	کمیت وضعیت تعداد و نوع دوره‌های برگزار شده در مراکز یادگیری محلی و تعداد فارغ‌التحصیلان از این دوره‌ها	۵۹	۲۳	نتایج اجرای مصوبات و آیین‌نامه‌ها

پیونداد

مصاحبه	رصدکردن نوع پشتیبانی سازمان نهضت سوادآموزی در برگزاری دوره‌ها و برنامه‌های مراکز یادگیری محلی	۶۰		
بررسی اسناد (اطلاعات مراکز یادگیری)	تحلیل نسبت بی‌سوادان و کم‌سوادان که به دوره‌های بعدی (بالتر) راه یافته‌اند.	۶۱	ارزشیابی از سوادآموزان دانش، مهارت، نگرش، خلاقیت و... که بی‌سوادان و کم‌سوادان بعد از گذراندن دوره کسب کرده‌اند	۲۴
بررسی اسناد (اطلاعات مراکز یادگیری)	تحلیل نسبت بی‌سوادان و کم‌سوادان فارغ‌التحصیل شاغل از مراکز یادگیری محلی که شغل آن‌ها به رشته تحصیلی آنان مرتبط است	۶۲		

دومین عامل، متخصصان و خبرگان مراکز یادگیری محلی: یکی از عواملی که در راستای بررسی مراکز یادگیری محلی می‌توان اطلاعات و داده‌های مناسبی را احصا نمود، متخصصان و خبرگان در این قلمرو هستند. همانطور که قبلاً بیان شد، منظور از خبرگان، تمام عوامل و متخصصین در زمینه نهضت سوادآموزی و مراکز یادگیری محلی، متخصصین برنامه درسی و آموزشی، و ارزشیابان آموزشی می‌باشند. در جدول ۳، ملاک‌ها، نشانگرها و ابزارهای قضاوت عامل متخصصان قابل ملاحظه می‌باشد.

جدول ۳: ملاک‌ها، نشانگرها و ابزارهای قضاوت در عامل متخصصان مراکز یادگیری محلی

ابزارهای قضاوت	نشانگرها	ملاک‌ها	ابعاد
مصاحبه	فرهنگ‌سازی و فراهم‌نمودن فرهنگ جامعه محلی جهت باسوادی	زیرساخت‌های آموزشی و غیر آموزشی (بافت و محیط آموزشی مراکز یادگیری محلی)	زمینه
مصاحبه	فراهم نمودن شرایط تأسیس مرکز یادگیری محلی به لحاظ اقتصادی و تامین مالی		
مصاحبه	زمینه همکاری و مشارکت سایر سازمان‌ها و ادارات در تشکیل مراکز یادگیری محلی		
بررسی اسناد (اطلاعات مراکز یادگیری)	بررسی موقعیت مکانی تشکیل مرکز یادگیری محلی متناسب با جامعه محلی		
مصاحبه	تناسب اهداف و برنامه‌ها با نیازهای شرکت‌کنندگان		
بررسی اسناد (اطلاعات مراکز یادگیری)	نسبت تعداد مخاطبین در هر مرکز با بی‌سوادان محلی		
بررسی اسناد (آیین نامه‌ها و مصوبات)	بررسی شرایط تأسیس مراکز یادگیری محلی بر اساس آیین‌نامه مراکز یادگیری محلی		
		ضرورت راه اندازی مراکز یادگیری محلی	

بررسی اسناد (آیین نامه‌ها و مصوبات / اطلاعات مراکز یادگیری)	تناسب تعداد یادگیرندگان (بی‌سوادان و کم‌سوادان) با دستورالعمل ذکر شده در آیین‌نامه مراکز یادگیری محلی	۸	مخاطبان (بی‌سوادان و کم‌سوادان) مراکز یادگیری محلی	۴	درونداد
چک لیست مشاهده امکانات و فضا و بررسی اسناد (آیین نامه-ها و مصوبات)	میزان توسعه و تجهیز امکانات و تجهیزات محلی در نظر گرفته شده در آیین‌نامه مراکز یادگیری محلی (آب، برق، گاز، تلفن، سرویس بهداشتی، وسایل گرمایشی و سرمایشی)	۹	منابع کالبدی (فضا، امکانات و تجهیزات)	۵	
چک لیست مشاهده امکانات و فضا و بررسی اسناد (آیین نامه-ها و مصوبات)	بررسی توسعه فضاهای غیر آموزشی پیش‌بینی شده در آیین‌نامه مراکز یادگیری محلی (مدرسه، مسجد، پایگاه بسیج، شبکه بهداشت، بانک، کانون فرهنگی یا حسینیه، تعاونی مصرف روستایی، مرکز مخابرات)	۱۰			
مصاحبه	میزان استقبال افراد بی‌سواد و کم‌سواد از مراکز یادگیری محلی	۱۱	تحقق اهداف آموزشی و اجتماعی	۶	
مصاحبه	کیفیت و میزان مشارکت سایر دستگاه‌های دولتی و غیردولتی در راه اندازی و اداره مرکز یادگیری محلی	۱۲	نتایج به دست آمده از تفاهم‌نامه‌های منعقد شده با مراکز خیریه، سازمان‌های مردمی، سازمان‌ها و نهادهای دولتی و غیردولتی	۷	برونداد
بررسی اسناد (اطلاعات مراکز یادگیری)	تحلیل نسبت بی‌سوادان و کم‌سوادان که به دوره‌های بعدی (بالتر) راه یافته‌اند	۱۳	ارزشیابی از سوادآموزان دانش، مهارت، نگرش، خلاقیت و... که بی‌سوادان و کم‌سوادان بعد از گذراندن دوره کسب کرده‌اند	۸	
بررسی اسناد (اطلاعات مراکز یادگیری)	تحلیل نسبت بی‌سوادان و کم‌سوادان فارغ‌التحصیل شاغل از مراکز یادگیری محلی که شغل آن‌ها به رشته تحصیلی آنان مرتبط است	۱۴			
بررسی اسناد (اطلاعات مراکز یادگیری)	کمیت وضعیت تعداد و نوع دوره‌های برگزار شده در مراکز یادگیری محلی و تعداد فارغ‌التحصیلان از این دوره‌ها	۱۵	نتایج اجرای مصوبات و آیین‌نامه‌ها	۹	
بررسی اسناد (اطلاعات مراکز یادگیری)	آگاهی از نوع مراکز یادگیری محلی در طی سه سال (دولتی، مشارکتی، غیردولتی)	۱۶			

سومین عامل، آموزش دهندگان مراکز یادگیری محلی: مراکز یادگیری محلی، جهت تأمین نیروهای آموزشی برای بخش سوادآموزی می‌توانند از معلمان آموزش و پرورش، کارکنان دولتی، نیروهای واجد شرایط معرفی شده از نهادهای غیردولتی و نیروهای واجد شرایط بومی استفاده نمایند. همچنین، برای بخش مهارت‌آموزی نیز می‌توانند از کارشناسان معرفی شده از سایر ادارات و افراد واجد صلاحیت به‌صورت داوطلب، معلمان فعال یا بازنشسته، افراد بازنشسته سایر دستگاه‌ها و روحانیون و اساتید دانشگاه استفاده کنند. جدول ۴، ملاک‌ها، نشانگرها و ابزارهای قضاوت در عامل آموزش‌دهندگان را نشان می‌دهد.

جدول ۴: ملاک‌ها، نشانگرها و ابزارهای قضاوت در عامل آموزش‌دهندگان مراکز یادگیری محلی

ابعد	ملاک‌ها	نشانگرها	ابزارهای قضاوت	
تجهیز	۱	زیرساخت‌های آموزشی و غیر آموزشی (بافت و محیط آموزشی مراکز یادگیری محلی)	مصاحبه و پرسشنامه	
	۲	نیازهای شرکت‌کنندگان	مصاحبه و پرسشنامه	
	۳	مدیران و اعضای مراکز یادگیری محلی	مصاحبه و پرسشنامه	
	۴	مخاطبان (بی‌سوادان و کم‌سوادان) مراکز یادگیری محلی	مصاحبه و پرسشنامه	
درون‌داد	۵	۵	بررسی تسلط و مهارت آموزش‌دهندگان و همچنین مربیان آموزش‌دهنده مهارت‌ها	چک لیست مشاهده آموزش‌دهنده
		۶	میزان انگیزه آموزش‌دهندگان و همچنین مربیان آموزش‌دهنده مهارت‌ها	پرسشنامه و چک لیست مشاهده آموزش‌دهنده
	۷	۷	گذراندن دوره‌های آموزشی ضمن خدمت برای آموزش‌دهندگان و مربیان	مصاحبه و پرسشنامه
		۸	توانمندسازی جهت مهارت ارتباطی آموزش‌دهندگان و مربیان با فراگیران	چک لیست مشاهده آموزش‌دهنده
	۶	۹	تناسب انطباق محتوا با اهداف	پرسشنامه و چک لیست مشاهده آموزش‌دهنده
		۱۰	بررسی کیفیت وضوح و روشنی محتوا	پرسشنامه و چک لیست مشاهده آموزش‌دهنده
		۱۱		
		۱۲	هماهنگی محتوا با پیش‌نیازهای مخاطبان	پرسشنامه و چک لیست مشاهده آموزش‌دهنده

پرسشنامه چک لیست مشاهده آموزش دهنده	پاسخگویی محتوا به انتظارات و نیازهای آموزشی	۱۳		
پرسشنامه و چک لیست مشاهده امکانات و فضا	متناسب سازی وضعیت فضای آموزشی برای آموزش دهندگان (مانند سرویس بهداشتی مجزا، اختصاص مکانی برای ساعات غیردرسی به منظور همفکری و تبادل اطلاعات بین آموزش دهندگان)	۱۴	منابع کالبدی (فضا، امکانات و تجهیزات)	۷
پرسشنامه و چک لیست مشاهده امکانات و فضا	تناسب وضعیت امکانات آموزشی با نیاز آموزشی (کتاب، وسایل کمک آموزشی، راهنمای تدریس و ...)	۱۵		
پرسشنامه و چک لیست مشاهده آموزش دهنده	تناسب محتوا با زمان اجرا	۱۶	زمان	۸
چک لیست مشاهده آموزش دهنده	تناسب روش ارائه با محتوا	۱۷	برنامه‌های درسی	۹
مصاحبه و چک لیست مشاهده امکانات و فضا	تناسب تجهیزات و امکانات مراکز یادگیری محلی با برنامه‌ها	۱۸	منابع کالبدی (فضا، امکانات و تجهیزات)	۱۰
مصاحبه و چک لیست مشاهده امکانات و فضا	فضاهای آموزشی (کتابخانه، کارگاه)	۱۹		
مصاحبه و پرسشنامه	نحوه ارائه محتوا به همان صورتی که در طراحی دوره‌ها پیش‌بینی شده	۲۰	فرایند آموزش (یاددهی - یادگیری)	۱۱
چک لیست مشاهده آموزش دهنده	تناسب مدت زمان دوره با محتوای آموزشی در اجرای دوره‌ها	۲۱		
پرسشنامه و چک لیست مشاهده آموزش دهنده	میزان استفاده از طرح درس	۲۲	روش تدریس آموزش دهندگان	۱۲
پرسشنامه و چک لیست مشاهده آموزش دهنده	میزان استفاده از روش‌های جدید تدریس (مشارکتی، تعاملی و ...)	۲۳		
پرسشنامه و چک لیست مشاهده آموزش دهنده	استفاده از روش‌های عملی برای دوره‌هایی که نیاز به آموزش عملی دارند	۲۴		
پرسشنامه و چک لیست مشاهده آموزش دهنده	استفاده از منابع و وسایل کمک آموزشی	۲۵		

فرایند

پرشننامه و چک لیست مشاهده آموزش دهنده	استفاده از روش‌های مناسب ارزشیابی (تشخیصی، تکوینی و پایانی)	۲۶		
چک لیست مشاهده آموزش دهنده	میزان پاسخگویی مدرسان به سؤالات شرکت‌کنندگان	۲۷		
مصاحبه و پرسشنامه	وجود رضایت بی‌سوادان، سوادآموزان، کارکنان اداری و مدرسان از نحوه برخورد مدیران مراکز یادگیری محلی	۲۸	روابط انسانی در مراکز یادگیری محلی	۱۳
مصاحبه و پرسشنامه	تشکیل جلسات هفتگی و همفکری و اشتراک مساعی آموزش‌دهندگان	۲۹		
مصاحبه و پرسشنامه	بررسی میزان ارتقای سطح دانش شناختی بی‌سوادان و کم‌سوادان بعد از گذراندن دوره‌ها و برنامه‌ها	۳۰	ارزشیابی از سوادآموزان دانش، مهارت، نگرش، خلاقیت و...، که بی‌سوادان و کم‌سوادان بعد از گذراندن دوره کسب کرده‌اند	۱۴
مصاحبه و پرسشنامه	توانمندسازی مهارتی و نگرشی بی‌سوادان و کم‌سوادان بعد از گذراندن دوره‌ها و برنامه‌ها	۳۱		
مصاحبه و پرسشنامه	تناسب موفقیت مراکز یادگیری محلی با ایجاد فرصت یادگیری سواد برای افراد بی‌سواد و کم‌سواد	۳۲	تحقق اهداف آموزشی و اجتماعی	۱۵

پرونداد

چهارمین عامل، فراگیران مراکز یادگیری محلی: فراگیران به عنوان محور اصلی اهداف و برنامه‌های بالادستی و پاشنه آشیل برنامه‌های قصدشده و تغییرات آموزشی و یادگیری مهم‌ترین عاملی محسوب می‌شود که در ارزشیابی باید مورد بررسی قرار گیرد. فراگیران مراکز یادگیری محلی را غالباً بی‌سوادان و کم‌سوادان و مراجعه‌کنندگان عمومی تشکیل می‌دهند که با توجه به دو هدف عمده مرکز که سوادآموزی و مهارت‌آموزی می‌باشد، در این مراکز حضور می‌یابند و از مزایای آن استفاده می‌نمایند. جهت ارزشیابی این عامل، ملاک‌ها و نشانگرهایی (جدول ۵) احصا شده است.

جدول ۵: ملاک‌ها، نشانگرها و ابزارهای قضاوت در عامل فراگیران مراکز یادگیری محلی

ابزارهای قضاوت	نشانگرها	ملاک‌ها	ابعاد
مصاحبه	بررسی میزان رضایت خاطر جامعه مخاطب (بی‌سوادان و کم‌سوادان)	۱	۱
مصاحبه	وجود اشتیاق شرکت‌کنندگان	۲	
مصاحبه	بررسی مطلوبیت عوامل اقتصادی هم‌راستا با نیاز مراکز یادگیری محلی	۳	۲
مصاحبه	میزان اقبال جامعه محلی برای تشکیل مراکز یادگیری محلی	۴	
مصاحبه	تناسب اهداف با خواسته‌های جامعه مخاطب	۵	۳
مصاحبه	تناسب اهداف و برنامه‌ها با نیازهای شرکت‌کنندگان	۶	۴

مصاحبه	اولویت‌بندی نیازها	۷			
مصاحبه	یافتن نیازهایی که در اهداف اصلاً دیده نشده است	۸			
مصاحبه	وجود آمادگی و اشتیاق بی‌سوادان و کم‌سوادان برای شرکت در دوره‌های سوادآموزی و مهارتی	۹	مخاطبان (بی‌سوادان و کم‌سوادان) مراکز یادگیری محلی	۵	درونداد
مصاحبه	تناسب فضاهای آموزشی مراکز یادگیری محلی با تعداد فراگیران	۱۰	منابع کالبدی (فضا، امکانات و تجهیزات)	۶	
مصاحبه	تناسب امکانات آموزشی با نیازهای آموزشی (کتاب، وسایل کمک آموزشی، راهنمای تدریس و ...)	۱۱			
مصاحبه	تناسب زمان با نظر مخاطبان	۱۲	زمان	۷	
مصاحبه	تناسب دوره‌ها با میزان رضایت مخاطبان مراکز یادگیری محلی	۱۳	برنامه‌های درسی	۸	
مصاحبه	نحوه اجرای فعالیت‌های فوق‌برنامه	۱۴	فرایندآموزش (یاددهی - یادگیری)	۹	
مصاحبه	میزان مشارکت‌دهی سوادآموزان و بی‌سوادان در تصمیم‌گیری‌های مربوط به مراکز یادگیری محلی	۱۵	فعالیت‌های مدیر و کارکنان مراکز یادگیری محلی	۱۰	
		۱۶	روابط انسانی در مراکز یادگیری محلی	۱۱	
مصاحبه	بررسی میزان رضایت فراگیران از نحوه برخورد آموزش‌دهندگان و مربیان و مدیر	۱۷			
مصاحبه	نسبت مشارکت سوادآموزان و بی‌سوادان در برنامه‌های فوق‌برنامه	۱۸	فعالیت‌های مکمل (فوق‌برنامه)	۱۲	
آزمون شناختی و مهارتی	تحلیل معدل دروسی که بی‌سوادان و کم‌سوادان از گذراندن دوره‌های سواد به دست آورده‌اند	۱۹	پیشرفت تحصیلی فراگیران (بی‌سوادان و کم‌سوادان)	۱۳	برونداد
آزمون شناختی و مهارتی	تحلیل معدل یا نتیجه‌ای که از گذراندن دوره‌های مهارتی به دست آورده‌اند	۲۰			
مصاحبه	بررسی میزان ارتقای سطح دانش شناختی بی‌سوادان و کم‌سوادان بعد از گذراندن دوره‌ها و برنامه‌ها	۲۱	ارزشیابی از سوادآموزان دانش، مهارت، نگرش، خلاقیت و... که بی‌سوادان و کم‌سوادان بعد از گذراندن دوره کسب کرده‌اند	۱۴	
مصاحبه	بررسی میزان توانایی مهارتی و نگرشی بی‌سوادان و کم‌سوادان بعد از گذراندن دوره‌ها و برنامه‌ها	۲۲			
مصاحبه	بازخوردگیری درباره تمایل ادامه تحصیل بی‌سوادان و کم‌سوادان در دوره‌ها و تمایل مجدد آنان به شرکت در سایر دوره‌های مهارتی ارائه شده	۲۳			
مصاحبه	بررسی میزان موفقیت دوره‌ها در ایجاد تصور مثبت سوادآموز از توانایی در شغل مرتبط خود با دوره‌ای که طی کرده است	۲۴	تحقق اهداف آموزشی و اجتماعی	۱۵	

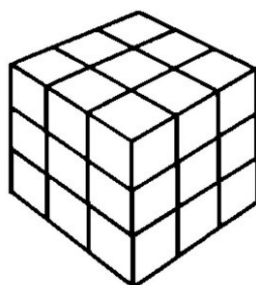
مصاحبه	۲۵	بررسی میزان موفقیت دوره‌ها در آموختن مهارت‌هایی مورد نیاز جامعه محلی سوادآموزان
مصاحبه	۲۶	بررسی میزان موفقیت دوره‌ها در ایجاد نظم و انضباط فردی و اجتماعی، میزان موفقیت دوره‌ها در ایجاد روحیه مسئولیت‌پذیری در بی‌سوادان و کم‌سوادان که دوره را گذراندند
مصاحبه	۲۷	میزان موفقیت دوره‌ها در ایجاد کارهای گروهی و مشارکتی در بین فارغ‌التحصیلان
مصاحبه	۲۸	بررسی میزان رضایت خانواده‌ی فراگیر از توانایی بی‌سوادان و کم‌سوادان فارغ‌التحصیل از مراکز یادگیری محلی
مصاحبه	۲۹	بررسی میزان رضایت کارفرما از توانایی بی‌سوادان و کم‌سوادان فارغ‌التحصیل از مراکز یادگیری محلی (در صورتی که کارفرمایی باشد)

با توجه به یافته‌های بدست آمده و تخصیص ملاک‌ها و نشانگرها به چهار عامل، به نظر می‌رسد، مدیران مراکز یادگیری محلی به عنوان مجریان اصلی این مراکز در راستای سیاست‌گذاری مراکز و تغییر آن از وضعیت موجود به وضعیت مطلوب و همچنین با جذب آموزش‌دهندگان و فراگیران، و تنوع‌بخشی به برنامه‌ها و اهداف براساس نیازها و علائق محلی، نقش اساسی در مراکز یادگیری محلی ایفا می‌نمایند. از سویی، متخصصان و خبرگان درون و برون سازمانی نهضت سوادآموزی با بررسی ابعاد چهارگانه ارزشیابی سیپ، می‌توانند ارزشیابی صحیحی از زمینه، درون‌داد، فرایند و برون‌داد به عمل آورند. از جهت دیگر، آموزش‌دهندگان که بیشترین نقش را در جذب مخاطبان و ملاک‌های مربوط به درون‌داد و فرایند را دارند به عنوان مجریان اصلی و مستقیم با جامعه هدف، دقیق‌ترین اطلاعات را در خصوص ارزشیابی صحیح در اختیار ارزیابان قرار می‌دهند. در نهایت، فراگیران مراکز یادگیری محلی که تمامی اهداف و برنامه‌های سازمان نهضت سوادآموزی جهت ارتقاء علمی و مهارتی این افراد است، از مهمترین عاملان در ارزشیابی سیپ به‌شمار می‌روند؛ چراکه، بیشترین اطلاعات را در بعد برون‌داد و نتیجه سازمان را نمایان می‌سازند.

براساس تحلیل داده‌ها و نظر مشارکت‌کنندگان، قضاوت صحیح هریک از نشانگرها نیازمند ابزاری خاص است تا ارزیابان مراکز یادگیری محلی را به قضاوتی صحیح رهنمون نماید. با توجه به تحلیل داده‌های پژوهش، این ابزارها عبارتند از: (۱) مصاحبه نیمه‌ساختاریافته: در ارزشیابی با استفاده از روش‌های توصیفی و مقایسه‌ای تلاش می‌شود که مسائل و مشکلات آموزشی، جنبه‌های مثبت و منفی (قوت و ضعف) برنامه‌ها، نیازهای برآورده نشده و امکانات آموزشی به خدمت گرفته نشده و دیگر مسائل را از طریق مصاحبه با عوامل مختلف بدست آورد. همچنین، از طریق مصاحبه با افراد ذی‌صلاح و دست‌اندرکار اهداف وضعیت موجود با اهداف وضعیت مطلوب مورد مقایسه قرار گرفته و تفاوت‌های بین دو وضعیت معین گردد. (۲) پرسشنامه: با توجه به ابعاد ارزشیابی سیپ و اهداف و سیاست‌های تدوین شده در مراکز یادگیری جهت بررسی میزان شکاف برنامه‌ها قصدشده، اجرا شده و کسب شده، پرسشنامه‌هایی به دو صورت مخصوص آموزش‌دهنده و مخصوص فراگیر طراحی شود. شایان ذکر است با توجه به اینکه فراگیران مراکز یادگیری محلی همگی بی‌سواد و یا کم‌سواد هستند، لذا تلاش شود تا از ابزار پرسشنامه به ندرت استفاده شده و یا استفاده نشود و به جای آن از مصاحبه با سوالات متعدد و به صورت ساختارمند یا نیمه‌ساختارمند استفاده گردد. (۳) چک لیست مشاهده: مشاهده مستقیم جریان آموزش در کلاس و بررسی محیط یادگیری در مراکز یادگیری محلی از مسائل مهمی بود که منجر به تدوین چک لیست‌هایی جهت مشاهده و ارزیابی صحیح گشت. این چک‌لیست‌ها بهتر است در دو نوع چک لیست مشاهده آموزش‌دهندگان و چک لیست مشاهده امکانات و محیط آموزشی (فضا) تدوین گردد. (۴) آزمون شناختی و مهارتی: اجرای آزمون‌های تشخیصی جهت تعیین میزان عملکرد فراگیران این مراکز نیز به عنوان یکی از ابزارهای قضاوت معرفی شد.

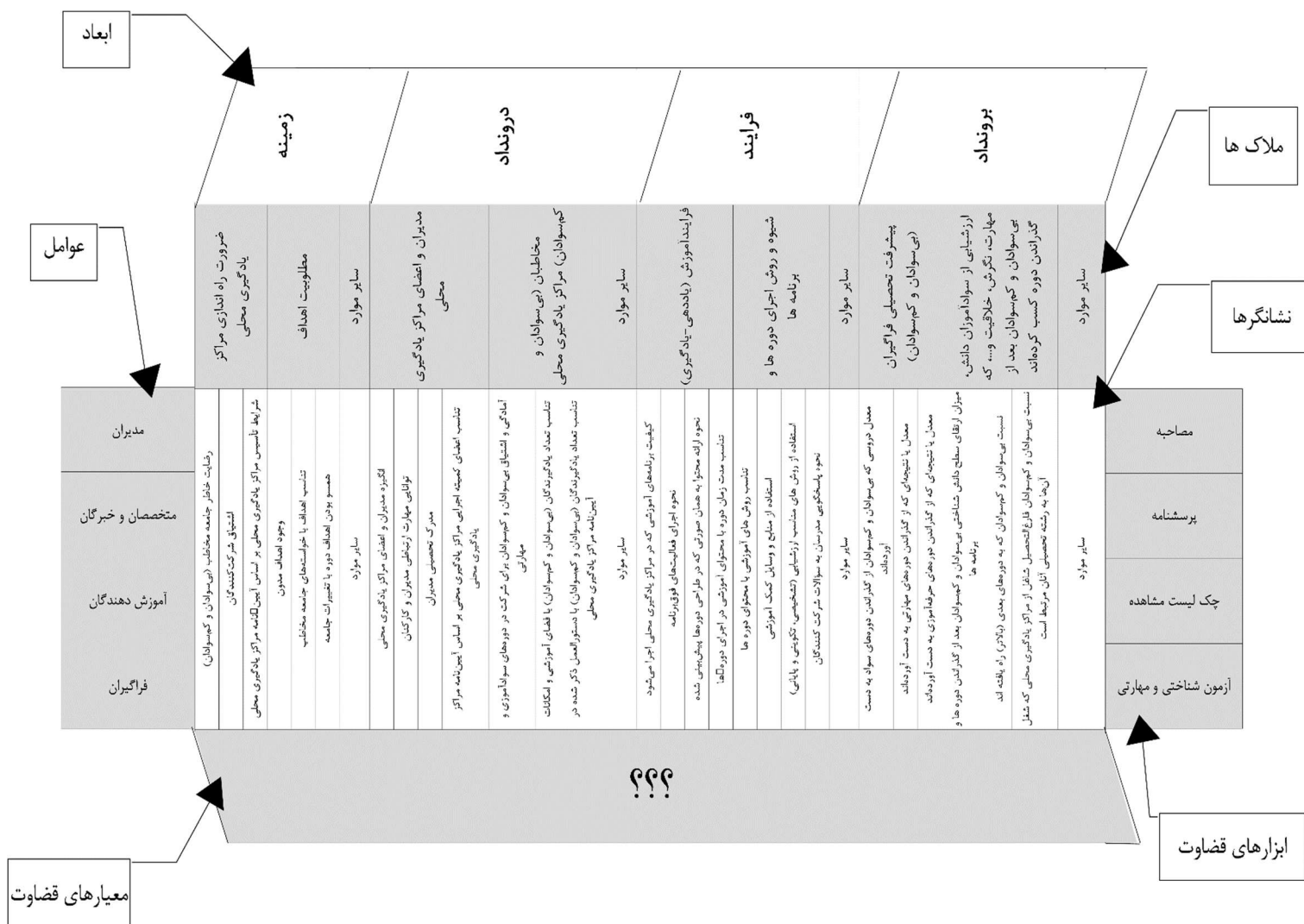
بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف شناسایی عوامل، ملاک‌ها، نشانگرها و ابزارهای قضاوت جهت بررسی و ارزشیابی مراکز یادگیری محلی سازمان نهضت سوادآموزی بر اساس الگوی ارزشیابی سیپ انجام شده است و بدین منظور از روش پدیدارشناسانه و ابزار مصاحبه استفاده گردید. بررسی و تحلیل داده‌ها، بیانگر اهمیت چهار عامل اصلی در ابعاد چهارگانه ارزشیابی سیپ بود که ارزیابان جهت بررسی مراکز یادگیری محلی و ارزشیابی فعالیت و روند آن با بررسی این عوامل به نتایج و ارزیابی جامعی دست می‌یابند. همچنین ارزشیابی دقیق و همه‌جانبه با توجه به ۲۸ ملاک، ۱۳۹ نشانگر، از طریق ابزارهای قضاوت بدست آمده، میسر می‌گردد. لذا در بررسی ابعاد ارزشیابی سیپ برای هر عامل، ملاک‌ها و نشانگرهایی که لازم است مورد توجه و بررسی قرار گیرند، تبیین شده است. بزعم پژوهشگران می‌توان، نتایج بدست آمده از تحلیل داده‌ها و استخراج عوامل، ملاک‌ها، نشانگرها را براساس ماتریسی به شکل روبیک (شکل ۲) که مبین وجوه ارزشیابی مراکز یادگیری محلی با الگوی سیپ باشد، به تصویر کشید.

شکل ۲: ماتریس روبیکی (شش وجهی) ارزشیابی مراکز یادگیری محلی براساس الگوی سیپ

روبیک ارزشیابی مراکز یادگیری محلی دارای شش وجه می‌باشد و وجوه آن ضمن ارتباط با یکدیگر بر روند فعالیت مراکز تاثیر و تاثیر می‌گذارند؛ لذا بایستی با توجه به تمام وجوه روبیک، ارزشیابی مراکز یادگیری محلی انجام پذیرد. وجوه ماتریس روبیک شامل ابعاد، عوامل، ملاک‌ها، نشانگرها، ابزارهای قضاوت و معیارهای قضاوت می‌باشد. در شکل ۳، روبیک باز و گسترده شده است تا وجوه آن نمایان گردد. پژوهش حاضر با توجه به الگوی سیپ و هدف پژوهشی مدنظر، به گردآوری و تبیین پنج وجه از این روبیک ارزشیابی مراکز محلی دست‌یافته است؛ برای دستیابی به وجه ششم که استخراج معیارهای قضاوت مراکز یادگیری محلی براساس اهداف و برنامه‌های سازمان می‌باشد، به پژوهشی دیگر نیازمند است.

شکل ۳: ماتریس ابعاد، عوامل، ملاک‌ها، نشانه‌ها، ابزار و معیار قضاوت مراکز یادگیری محلی براساس الگوی ارزشیابی سیپ^۱

نتایج حاصل از این مطالعه با پژوهش‌های فروزان‌فر و همکاران (۱۳۹۳) و آژانس آموزشی تگزاس (۲۰۰۴) همسویی دارد؛ چرا که در این مطالعات نیز جهت بررسی و ارزشیابی مراکز یادگیری محلی از مدیران و آموزش‌دهندگان به مثابه عوامل مهم و موثر در ارزیابی توجه شده‌است. نتایج تحقیقات حاکی از آن بود که بین دیدگاه دو گروه مدیران و آموزشیاران در نمره کل تفاوت معنی‌داری به لحاظ آماری وجود دارد. همچنین در مطالعات سامپونگ و رانگی^۲ (۲۰۱۵)، پائول (۲۰۱۳)، هامر و ویسمن (۲۰۱۷)، صمدی (۱۳۸۶) بر نقش مدیریت مراکز یادگیری محلی تاکید شده است و براساس دیدگاه مدیران مراکز یادگیری محلی به بعدی از ارزشیابی و یا گزارش نویسی مراکز یادگیری محلی پرداخته می‌شود. به طور نمونه، پژوهشی که با هدف ارزیابی اجرا و نتایج مراکز یادگیری محلی در ویرجینای غربی انجام گرفت، نتایج نشان داد که همه مدیران مشارکت خود را تا حد متوسطی موثر بر مراکز یادگیری محلی دانستند (هامر و ویسمن، ۲۰۱۷).

در خصوص اهمیت و ضرورت بررسی فراگیران جهت ارزیابی مراکز محلی نیز مطالعات متعددی از جمله حنیف (۲۰۱۴)، کی (۲۰۱۷)، دلی و یاسین (۲۰۱۷) انجام شده است. همچنین در پژوهشی که با هدف نیازسنجی مهارت‌های زندگی فراگیران در مراکز یادگیری محلی شهرستان

^۱ ماتریس دارای ۶ وجه است که بدلیل حجم بالای اطلاعات در هر وجه به صورت خلاصه و برخی از ملاک‌های آن، جهت ترسیم ذهنی مخاطبان لحاظ شده‌است.

^۲ Sompong, N., Rampai, N.

کاشان از دید آموزشیاران و فراگیران توسط عابدینی علوی ابوالقاسمی و طالب‌زاده (۱۳۸۷) انجام شد، نیازهای فراگیران با دو روش کتابخانه‌ای و میدانی، شناسایی و اولویت‌بندی گردید و نتایج تحقیق نشان داد نمونه‌های موردنظر آموزش کلیه مهارت‌های زندگی را ضروری دانسته و در اولویت‌بندی نیازها براساس نظر فراگیران، مهارت‌های نگرستن به مسائل از دید دیگران، ابراز و کنترل مناسب احساسات و هیجانات در ارتباط با دیگران، ابراز وجود و اظهار نظر در گروه، تغییر دادن تصمیمات برای انطباق با موقعیت‌های جدید در اولویت‌های اول قرار گرفتند. همچنین در مهارت‌های ده‌گانه زندگی براساس میانگین‌های بدست‌آمده، مهارت‌های تفکر انتقادی، خودآگاهی، مقابله با استرس، ارتباط موثر و مهارت‌های حل مسئله در اولویت‌های اول تا پنجم دسته‌بندی شدند.

تحلیل نتایج حاصل از پژوهش، نشانگر اهمیت بررسی دقیق و همه‌جانبه مراکز یادگیری محلی در ابعاد مختلف مدل ارزشیابی سیب می‌باشد. لذا با توجه به ماهیت الگوی ارزشیابی سیب و عناصری که در طی ارزشیابی مورد بررسی قرار می‌گیرند، اطلاعاتی جهت تصمیم‌گیری‌های آتی مسئولین، سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان فراهم می‌گردد. مطالعه حاضر به عوامل، ملاک‌ها، نشانگرها و ابزارهای قضاوت براساس الگوی ارزشیابی سیب جهت بررسی مراکز یادگیری محلی دست‌یافت. این نکته نیز حائز اهمیت است که هریک از عوامل بر دیگری موثر بوده و موجب رشد یا نزول آن می‌شوند. همچنین، ملاک‌های بدست‌آمده در برخی از عوامل همپوشانی داشته و لازم است مورد بررسی و ارزیابی از منظر دو یا چند عامل قرار گیرند. پیچیدگی و گستردگی ارزشیابی مراکز یادگیری محلی نهضت سوادآموزی، پژوهشگران و ارزیابان را برآن می‌دارد که لنز دقیقی زده و به تمام ابعاد، وجوه و جزئیات توجه نمایند. امید است در پژوهش‌های آتی و در طرح‌های ارزشیابی از این قالب استفاده گردد؛ همچنین با استفاده از این روییک، اطلاعات دقیق و موثری جهت تصمیمات آینده مسئولان مراکز یادگیری محلی کشف شود. بر مبنای مطالعه حاضر، پیشنهاد می‌شود تا پژوهشگران به بررسی معیارهای قضاوت ارزشیابی مراکز یادگیری محلی بپردازند. همچنین، به نظر می‌رسد با اندکی تغییر بتوان از روییک ارزشیابی مراکز یادگیری محلی جهت ارزیابی و بررسی سایر مراکز آموزشی-تربیتی و یادگیری استفاده کرد، لذا پیشنهاد می‌گردد در این راستا نیز مطالعات و پژوهش‌هایی صورت پذیرد.

تقدیر و تشکر

بدین وسیله از تمامی عزیزانی که در سازمان نهضت سوادآموزی و مراکز یادگیری محلی سراسر کشور، جهت گردآوری داده‌ها، همکاری و حمایت نمودند، سپاسگزاری می‌شود. همچنین از مدیران و آموزش‌دهندگان ساعی و ایثارگر در مراکز یادگیری محلی، کمال تشکر و قدردانی داریم. در نهایت، تشکر ویژه از فراگیران و سوادآموزان مراکز یادگیری محلی داشته و امیدواریم، این بزرگواران در مسیر رشد و تعالی خویشتن موفق و پیروز باشند.

References

- Abedini-Alavi, H.; Abolghasemi, M.; Talib Zade Nobarian, M. 2017. *Assessing the life skills of learners of Community Learning Centers in Kashan city from the perspective of educators and learners*, thesis for obtaining a master's degree in adult education, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Beheshti University.
- Abolghasemi, A; Zarei Zwarki, A; Ahmadzadeh, M. 2015. Comparison of academic Community Learning Centers at the global level with academic Community Learning Centers in Iran. *Educational Psychology Quarterly*, year 12, number 40. 17-46.
- Amin-Khandaghi, M. and Mohibi-Amin, S. 2012. The bond between evaluation and decision-making in the CIPP model: Improper practical use of the CIPP model, the consequence of its imprecise theoretical understanding. *Educational Planning Studies Bi-Quarterly*, 5, 53-79.
- Ariefianto, L. 2020. Role of Community Learning Center (CLC) "HANDAYANI" Batik Training Program in Eradicate Extreme Poverty (Case Study of the Batik Craftsmen Woman Kemirian Tamanan Bondowoso Regency), *Jurnal Empowerment*, 9 (1), 12-21.
- Aung, N. L. 2014. Community Learning Centres Network Based on Open-Source Technology (With Special Reference to Non-Formal Education in Thailand). 25-30.
- Bazargan, A. 2019. *Educational evaluation* (3rd edition with revision). Tehran: Side.
- Boyer, D. 2020. Community Change, Inc. 21st Century Community Learning Centers Program at Stevenson Campus Year 3 Annual Evaluation Report, New York: Metis Associates.

- Burgette, J., Zoblotsky, T., Neergaard, L. .2009. Texas 21st Century Community Learning Centers Evaluation 2007-2008. Center for Research in Educational Policy, Learning Point Associates, and Old Dominion University, *Research Funded by Texas Education Agency*.
- Chang, E. J., & Yoo, S. S. 2012. Popular education for people's empowerment in the Community Learning Center (CLC) project in Bangladesh. *KEDI journal of educational policy*, 9(2).
- Dehghani, M. 2021. *Investigating the efficiency and effectiveness of Community Learning Centers of the Literacy Movement Organization*, the National Research Plan of the Literacy Movement Organization of the Ministry of Education of the Islamic Republic of Iran.
- Deli, M. M., & Yasin, R. M. 2017. Community-Based Learning Center of Renewable Energy Sources for Indigenous Education. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 7(4), 828-838.
- Forozan Far, M.; Moinfar, M.; Bazargan, Z. 2013. Evaluation of the performance of Shiraz local memory centers from the point of view of managers and educators since 2004-2015, *International Conference on Management in the 21st Century*, 1-11.
- Groth, C., Shooter, W., Rorrer, A. K., Raphael, R., Swenson, K. L. 2012. Salt Lake City School District Community Learning Center Evaluation Prepared by the Utah Education, Prepared by *the Utah Education Policy Center University of Utah Salt Lake City, UT*.
- Haddad, C. 2008. *Community Learning Centres: Country Report from Asia*. UNESCO Asia and Pacific Regional Bureau for Education.
- Hamidi-Raghi, Z; Shekhari, A; Zandi, b. 2008. *Assessment of the educational, occupational, professional and life needs of the teachers of the Community Learning Centers of Kashan city in 2007-2008*, thesis for obtaining a master's degree in the field of curriculum planning, Faculty of Humanities, Payam Noor University.
- Hammer, P. C., & Whisman, A. 2017. 21st Century Community Learning Centers, 2015- 2016: A descriptive evaluation. Charleston: *West Virginia Department of Education*, Division of Technology, Office of Research, Accountability, and Data Governance.
- Hanif, K. 2015. *Adult Literacy Teaching and Learning at Community Learning Centers in Afghanistan: A research study of adult literacy teaching and learning-challenges and opportunities from the facilitators and learners' points of view at Community Learning Centers*.
- Hassanpour, N.; Ebrahimzadeh and Talebzadeh. 2008. *Studying the impact of CLC Community Learning Centers from the point of view of administrators and educators and comparing these two points of view with each other in the city of Tehran in 2005*, a thesis for obtaining a master's degree in curriculum planning, Faculty of Educational Sciences, Payam-Noor University, Tehran.
- Hossain, Z. 2016. Towards a lifelong learning society through reading promotion: Opportunities and challenges for libraries and community learning centres in Viet Nam. *International Review of Education*, 62(2), 205-219.
- Hutchins, B. C. McColskey, W., Weir, J. B., Williams, M., Mooney, K. 2019. 2017-18 North Carolina 21st CCLC Program State-Level Progress Monitoring Report, Cohort 11 and 12 Grantee, SERVE Center at UNCG.
- Johnson, R.; Christians, L. 2014. *Educational research (quantitative, qualitative and mixed approaches)*, translated by Kiamanesh, A. et al. Tehran: Science.
- Karamdoost, N; Abdchenani, Sh. 2014. Investigating the teaching and learning performance of the Community Learning Centers of Shush Daniyal (AS) from the point of view of experts and educators, *the first international conference on management, economics, accounting and educational sciences*, 1-17.
- Kim, B. 2017. Agency of rural Nepali women as moderated by community learning centres: a postcolonial feminist perspective. Master's Thesis in Education, *Department of Education and Psychology University of Jyväskylä*.

- KY, O. 2017. Adult Learners's Perceptions on the Impact of Their Literacy Program on Their Lives: A Case Study at the Nipich Community Learning Center in Kampong Thom Province. Thesis Submitted In Partial Fulfilment of the Requirement for the Degree of Master of *Education in Lifelong Learning*.
- Kyamanesh, A. 2013. CIPP evaluation model, *Iranian encyclopedia of curriculum*.
- Le, A. T. P. 2017. The contributions of community learning centres to personal and community development: A case study of three centres in Padaung, Myanmar, Master's thesis, Department of Education- Faculty of Educational Sciences, University Osloensis.
- Lin Aung, N. 2014. Community Learning Centres Network Based on Open-Source Technology (With Special Reference to Non-Formal Education in Thailand), *International conference on Intelligent Systems, Data Mining and Information Technology*, 25-29.
- Mahoney, J. L., Zigler, E. F. 2003. The National Evaluation of the 21st-Century Community Learning Centers: A Critical Analysis of First-Year Findings, Department of Psychology Yale University, 1-43.
- McColskey, W., Weir, J. B., Williams, M., Mooney, K. 2018. *2016-17 North Carolina 21st CCLC Program State-Level Progress Monitoring Report*, Cohort 10 and 11 Grantees, SERVE Center at UNCG.
- Minh, N. D. 2017. The Role of Community Learning Centers in Building a Learning Society for Development of SDG4 in Vietnam, *American International Journal of Social Science*, 6 (4), 80-88.
- Momenirad, A. 2018. *Evaluation of the quality of the information technology course of the e-learning course of Khwaja Nasreddin Tusi University of Technology based on the standards of e-learning*. Master's thesis, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabatabai University.
- Paudel, K. P. 2013. Knowledge Sharing System for Community Learning Centers. Chakra Bahadur Khadka (Research Director, Uniglobe College, PU) Jae Hoon Whang (Yonsei U., Korea) Santosh Rangnekar (IIT, India), 146.
- Saputro, B., & Ardiansyah, F. 2018. Preliminary research on environmental literacy and conservation toward eco-tourism through the community learning centre. *Sustinere: Journal of Environment and Sustainability*, 2(3), 144-155.
- Shanker, A., Marian, D., & Swimmer, C. 2015. Effective Interventions Aimed at Reaching Out-Of-School Children, A Literature Review, *UNICEF Regional Office for South Asia*.
- Sheikhzadeh, R. 2013. *Review on the nature of learning centers. The first scientific research conference of educational sciences and psychology of social and cultural harms in Iran*. Tehran, Soroush Hikmat Mortazavi Islamic Studies and Research Center, Scientific Association for the Development and Promotion of Basic Sciences and Techniques.
- Shekhari, A. 2018. Needs assessment of female educators working in local learning centers with an emphasis on evaluating their educational, occupational and life skills, *Women's Research Journal, Research Institute of Humanities and Cultural Studies*, 2(1), 25-51.
- Sompong, N., & Rampai, N. 2015. The development model of knowledge management to strengthen Thai ICT community learning center. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 176, 139-147.
- Stufflebeam, D. L., & Coryn, C. L. 2014. *Evaluation theory, models, and applications* (Vol. 50). John Wiley & Sons.
- Texas Education Agency. 2004. *21st Century Community Learning Centers: Evaluation of Projects Funded For the 2003-04 School Year*. Austin, TX: Author., Project Staff: Moellmer, A., Shields, J., Castañeda, S.
- UNESCO. 2017. Synthesis Report on the State of Community Learning Centres in Six Asian Countries: Bangladesh, Indonesia, Mongolia, Republic of Korea, Thailand and Viet Nam. National Institute for Lifelong Education of the Republic of Korea (NILE), Seoul, and the UNESCO Institute for Lifelong Learning (UIL), Hamburg.
- Victorino-Soriano, C. 2016. *Community-Based Lifelong Learning and Adult Education: Role of Community Learning Centres as Facilitators of Lifelong Learning*. UNESCO Bangkok. Asia and Pacific Regional Bureau for Education, Mom Luang Pin Malakul Centenary Building, 920 Sukhumvit Road, Prakanong, Klongtoey, Bangkok 10110, Thailand.

- Vollmann, W. 2015. Community Learning Centres in Bangladesh: Lessons learnt and avenues for future action. *Bangladesh Education Journal*, 14(1), 41-52.
- Wolff, Richard (2017). *Educational evaluation: basics of ability assessment and program review*, translated by Alireza Kiamanesh. Tehran: Academic Publishing Center.
- Zainabadi, H.; Hemti, M. 2013. Factors, criteria, indicators and judgment criteria for evaluating the quality of educational groups in Hilal Institute of Higher Scientific and Applied Education of Iran, *Scientific and Research Quarterly of Emdad and Nejat*, 5 (1), 19-30.
- Zolfaghari, A., Shatar Sabran, M., Zolfaghari, A. 2009. Community Learning Centers Program as an Educational Tool for Community Literacy Development in the Islamic Republic of Iran: Community of Golshan as a Case Study, *Asian social science*, 5 (8), 60-66.